

DZIEŃ POMORSKI

BEZPARTYJNE PISMO CODZIENNE

Dzisiejszy numer liczy **12 str.**

Naczelny Redaktor przyjmuje codziennie od godz. 12-2 w poł.
Rękopisów Redakcja nie zwraca

Wydawca: Pomorska Spółdzielnia Wydawnicza

Konto czekowe P. K. O. Nr. 160-315.

Cena numeru w Toruniu i na prowincji **gr. 20**

Redakcja Administracja: Toruń, Szeroka 11

Telefony Redakcji dziennej 747, 748.
Telefon Redakcji nocnej 749.

Oddziały: Gdańsk, Kaszubski Rynek 21, tel. 214-94 — Gdynia, ul. 10 Lutego, tel. 15-44 — Grudziądz, ul. Słankiewicza 9, tel. 442.
Wejherowo, ul. Gdańska 4, tel. 64, — Bydgoszcz, ul. Mostowa 6, tel. 22-18, — Inowrocław, ul. Marsz. Piłsudskiego 4a, tel. 602.

Rok V.

Toruń, niedziela 11 czerwca 1933

Nr. 132

Król Jerzy angielski otworzy konferencję londyńską Lawina przemówień powitalnych

Londyn, 10. 6. (Pat.) Uroczyste otwarcie wszechświatowej konferencji ekonomicznej odbędzie się w sposób następujący: delegacje 67 krajów zbiorą się w poniedziałek, dnia 12 bm., przed godziną 15, w sali posiedzeń konferencji, w nowym gmachu muzeum geologicznego, specjalnie na ten cel przygotowanej.

Punktualnie o godz. 15 przybędzie król Jerzy, którego na salę posiedzeń wprowadzi przewodniczący konferencji Mac Donald i pełniący obowiązki sekretarza generalnego Ligi Narodów Avenol. Król Jerzy odczyta mowę powitalną, po której opuści konferencję. Następnie wygłosi przemówienie Mac Donald. Mowa jego będzie oceną sytuacji międzynarodowej i apelem do zgodnego wysiłku twórczego celem zapewnienia konferencji powodzenia. Następnie zebranie dokona wyboru wiceprzewodniczących i biura konferencji, powoła komisję regulaminową, redakcyjną i weryfikacyjną, poczem premier Mac Donald zaproponuje

ograniczenie mów powitalnych poszczególnych delegacji do minimum i skreślenia ich czasu, a także uwzględnienia w mowach powitalnych od razu konkretnych wniosków poszczególnych rządów.

Po przemówieniach zaproponowane będzie utworzenie szeregu komisji rzeczowych dla omówienia zgłoszonych wniosków i opracowania propozycji.

Mowy powitalno - programowe rozpocznie we wtorek rano premier Daladier, następnie spodziewane są przemówienia delegatów Stanów Zjedn., Wielkiej Brytanii, Niemiec, Włoch,

Japonii, Rosji sowieckiej itd. Prawdopodobnie nie wszyscy delegaci wezmą udział w tej pierwszej serii mów i po przemówieniach delegatów głównych mocarstw, inne delegacje zabierać będą głos tylko w celu zgłoszenia pewnych konkretnych wniosków, przyczem brana jest pod uwagę możliwość wystąpienia po jednym delegacie w imieniu całej pokrewnej grupy państw. Liczą, że przemówienia powitalno - programowe zostaną wyczerpane przy końcu pierwszego tygodnia konferencji, poczem nastąpi powołanie komisji rzeczowych, które niezwłocznie rozpoczną swoje prace.

Z Kurytyby do Porto Allegre przyleciał kpt. Skarżyński

Londyn 10. 6. (PAT.) Kpt. Skarżyński wystartował wczoraj o godz. 10 rano według czasu miejscowego z Kurytyby do Porto Allegre.

Porto Allegre 10. 6. (PAT.) Znakomity lotnik polski Skarżyński wylądował pomyślnie w Porto Allegre.

Na zdjęciu naszym widzimy samolot kapitana Skarżyńskiego R. W. D. 5 lądujący na lotnisku w Rio de Janeiro w dniu 11. V. 1933

Francja wyjaśnia Polsce co ją skłoniło do zawarcia „paktu czterech”

Paryż, 10. 6. (Pat.) Agencja Havasa donosi, że w związku z listem, wystosowanym w dn. 8 bm. przez rząd francuski do rządów Małej Ententy, zostanie prawdopodobnie wysłany w dn. 9 bm. LIST ANALOGICZNEJ TREŚCI, lecz uwzględniający stanowisko, zajęte przez rząd polski DO RZĄDU POLSKIEGO, zawierający zapewnienia, które Francja daje swoim sojusznikom co do zasięgu i konsekwencji paktu czterech mocarstw. Ten list, jak również i listy, wystosowane do państw Małej Ententy zostaną prawdopodobnie ogłoszone w dn. 9 bm.

Warszawa, 10. 6. (Pat.) P. minister spraw zagr. Józef Beck przyjął w dniu dzisiejszym ambasadora Francji Laroche, który w imieniu swojego rządu złożył mu deklarację, zawierającą interpretację rządu francuskiego niektórych postanowień paktu czterech mocarstw. Deklaracja ta opiera się na analogicznych zasadach, jak oświadczenia, złożone państwom Małej Ententy i w szczególności precyzuje francuski punkt widzenia na art. 19 paktu Ligi Narodów.

Zamach na Venizelosa zorganizowała... policja grecka

Ateny, 10. 6. (Pat.) Wielkie wrażenie wywołała sensacyjna wiadomość o rozkazie aresztowania szefa bezpieczeństwa publicznego w Atenach Polychromopulosa pod zarzutem udziału w zamachu przeciwko Venizelosowi. Aresztowanie szefa policji ateńskiej wywołuje liczne i najsprzeczniejsze komentarze.

Prócz Polychromopulosa aresztowano dwóch innych oficerów policji. Władze,

które wydały rozkaz aresztowania uchyla ją się od wszelkich wyjaśnień. Auto, którym się posługiwali uczestnicy zamachu, znaleziono spalone w pobliżu Mola Kasa. W mieście panuje najzupełniejszy spokój. Wydano surowe zarządzenia, uniemożliwiające wszelkie próby zamachu stanu. Stan zdrowia żony Venizelosa poprawia się.

NAJLEPSZE STEMPLE, SZYLDY
BYDGOSKA FABRYKA STEMPLEI, POMORSKA

10 milionów wnosi saldo dodatnie bilansu handlu zagranicznego

Warszawa 10. 6. (PAT.) Bilans handlu zagranicznego Rzplitej Polskiej i W. M. Gdańska według tymczasowych obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego w maju br. wynosi: — przywóz 173921 ton wartości 64.075.000 zł, wywóz 880.912 ton wartości 73.875.000 zł.

Saldo dodatnie w miesiącu maju wynosi — 9.800.000 zł. W porównaniu do kwietnia b. r. zmniejszył się wywóz o 3.359.000 zł

Pakty przyjaźni polsko- amerykańskiej

Warszawa 10. 6. (PAT.) W dniu wczorajszym nastąpiła w Warszawie wymiana dokumentów ratyfikacyjnych traktatów przyjaźni handlowego i praw konsularnych pomiędzy Rzplita Polska i Stanami Zjedn. Ameryki, — podpisanych w Waszyngtonie dnia 15 czerwca 1931 roku

Powyższej wymiany dokumentów ze strony Polski dokonali p. Józef Beck, minister spraw zagr., ze strony Stanów Zjedn. A. P. charge d'affaires Stanów Zjedn. Ameryki w Warszawie.

Rektorzy wyższych uczelni w Polsce

(o) Warszawa 10. 6. (tel. wł.) Poza sprawą rektorów uniwersytetu i politechniki we Lwowie, których minister Wyznań Rel. i Oświecenia Publ. nie zgodził się przedstawić do zatwierdzenia Prezydentowi Rzplitej, sprawa innych 11 rektorów wyższych uczelni nie została jeszcze załatwiona. Liczą się z możliwością od mowy zatwierdzenia jeszcze w 2 — 3 wypadkach.

Koła uniwersyteckie zbliżone do sfer rządowych podkreślają, że według nowej ustawy rektorzy są obecnie administratorami i gospodarzami wyższych uczelni, wobec czego muszą mieć odpowiednie do tego kwalifikacje.

Attache wojskowy Austrii w Warszawie

(o) Warszawa 10. 6. (tel. wł.) Rząd polski wyraził swą zgodę na utworzenie przy poselstwie austriackim w Warszawie stanowiska attache wojskowego i udzielił agremnt dla płk. Peyerola. Płk. Peyerol urzędować będzie stale w Pradze, zajmując stanowisko attache wojskowego Austrii w Warszawie i Belgradzie

Wysokie odznaczenie włoskie dla dyrektora opery Mazurkiewicza

Warszawa 10. 6. (PAT.) Onegdaj ambasador włoski Bastianini udekorował w imieniu króla włoskiego odznaką oficerską „Korony Włoskiej” dyrektora Opery warszawskiej p. Tadeusza Mazurkiewicza za zasługi położone około ożywienia muzyki włoskiej w Polsce.

Dobry papieros jedynie w Gilzie (Zwizce)

Mormitan

Stanisława Wołoszyńskiego

3370

Izba deputowanych uchwaliła zaufanie dla Daladiera

Paryż, 10. 6. (Pat.) Po przemówieniu Daladiera odbyło się głosowanie nad kwestją zaufania. Izba deputowanych 347 głosami przeciwko 245 uchwaliła wniosek zaufania dla rządu.

Kobiety we Francji będą miały prawo gło- sowania

Paryż, 10. 6. (Pat.) W przyrządym izby deputowanych został złożony projekt ustawy, przyznającej kobietom prawo czynne i bierne głosowania do ciał samorządowych Francji. Ustawa przewiduje udział kobiet w głosowaniu już w najbliższych wyborach samorządowych, a mianowicie w r. 1935.

Mattern leci do Czytu

Moskwa, 10. 6. (Pat.) James Mattern wystartował z Bielowa o godz. 4 rano. Według informacji Reutersa, Mattern skierował lot na Krasnojarsk. — Wedle następnych doniesień Mattern zatrzymał się kilka godzin w Krasnojarsku, wystartował w dalszą drogę, kierując się na Czytę.

Moskwa 10. 6. (PAT.) Lotnik Mattern przybył o godz. 15.45 według czasu moskiewskiego do miejscowości Bieloje, położonej o 70 km. od Irkucka. Lotnik pozostanie tu do dziś. W dniu dzisiejszym podejmie dalszy lot, kierując się do Chabarowska.

120 tancerzy z 21 krajów na konkursie tańca artysty- cznego w Warszawie

Warszawa 10. 6. (PAT.) Wczoraj odbyło się w Teatrze Wielkim w obecności przedstawicieli władz zaproszonych gości ze sfer kulturalno artystycznych oraz licznej publiczności uroczyste otwarcie pierwszego międzynarodowego konkursu tańca artystycznego zorganizowanego pod protektoratem pani Józefowej Beckowej, przez redakcję czasopisma „Muzyka”. — Otwarcia konkursu dokonał prezes komitetu wykonawczego dr. Karol Bertoni.

Z kolei wygłosił przemówienie naczelnik wydziału sztuki Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. dr. Władysław Zawistowski

Udział w tej imprezie zgłosiło 120 tancerzy z 21 krajów. Po części oficjalnej rozpoczęły się popisy konkursowe.

Spółeczeństwo wspólnie z rządem

Chwila obecna przynosi od zewnątrz i od wewnątrz państwa ogromne mnożące wydarzeń, faktów i zjawisk, pochłaniających niemal całkowicie uwagę przeciętnego, „szarego“ obywatela. Z jednej bowiem strony — na forum międzynarodowym rozgrywa się szereg wypadków, brzemiennych w następstwie, bo mających zdecydować o tem, czy stosunki między państwami Europy — w ogóle świata kształtować się będą — już może w najbliższej przyszłości — pod znakiem trwałego pokoju, czy też niszczycielskiej wojny. Z drugiej strony — trwający wciąż, powszechny i przewlekły kryzys gospodarczy, powodujący zubożenie stopy życiowej aż prawie już do krańcowego minimum i konieczność raz poraz dalszego jej ograniczenia, zmusza obywatela do wyjątkowej uwagi i do mozolnych wysiłków nad sposobami ciągłego borykania się z kłopotami i troskami powszedniego dnia.

W tym jednak natłoku nerwowych przeżyć często zatracają się ludzimi z przed oczu inny fakt, który — obok tamtych — również w tej chwili dokonuje się właśnie w Polsce, a który godny jest tem szczególniejszej uwagi, że w przeciwieństwie do tamtych, męczących i nużących zjawisk, stanowi objaw radosny, pocieszający i krzepiący.

Faktem tym jest wielka przemiana psychiczna, odbywająca się dziś w duszy i umysłach polskiego społeczeństwa — przemiana w kierunku krystalizowania się w Polsce powszechnej, zbiorowej woli społeczeństwa ku nietylko samemu przetrwaniu, ale i ku przyniesieniu pokonaniu tych wszystkich przeciwności losu, jakie państwu i wszystkim jego obywatelom przynosi w obecnej chwili zarówno zewnętrzno-polityczna jak i gospodarcza sytuacja.

Weszliśmy w ósmy rok trwania rządów, określanych nazwą rządów Marszałka Piłsudskiego, bo przez Niego rozpoczętych, a konsekwentnie i niewzruszenie idących w każdym swem poczynaniu po linii Jego wskazań co do rządzenia państwem. U progu tego siedmioletniego okresu, w maju r. 1926, kiedy Zgromadzenie Narodowe chciało godność Prezydenta Rzeczypospolitej powierzyć Marszałkowi, z ust Jego padły słowa, że odpowiedzialność za losy państwa jako zbiorowości, obejmującej wszystkich obywateli, nie wolno zwałać na barki jednostek, lecz odpowiedzialność tę ponosić powinna właśnie cała zbiorowość. Ci, którzy w udziale przypadło „dźwigać ciężki trud rządzenia, posiadać powinni pewność, że trudem tym dzielić się z nimi chce całe społeczeństwo, wspólnie z nimi służąc wspólnemu interesowi ogółu.

Zrozumienie tej prawdy przez długi czas ustrajniało w Polsce na trudności. Złoty dług w okresie niewoli przywykliśmy uważać „rządu“ za czynnik, który ponosi bez wyjątku całą odpowiedzialność za wszystko, co się dzieje w państwie, — zbyt głęboko również okres przedmająkowy utrwalał w umysłach polskich to błędne przekonanie, że rząd istnieje w państwie poto, ażeby stanowił rodzaj ostatecznej i „wszechmocnej“ instancji, od której obywateli wolno domagać się pomyślnego załatwienia wszystkich jego potrzeb i wszelkich bolączek. Natomiast — naodwrot biorąc — zbyt mało myślało się i mówiło w Polsce o tem, że każde posiadane „prawo“ równocześnie się musi ponoszonym obowiązkiem, — a zatem, że również i „prawo“ wymagania od rządu maksimum owocnego wysiłku jest tylko wtedy uzasadnionem prawem, gdy poparte jest również przez maksimum wysiłku ze strony obywatela.

Jeżeli więc, to właśnie w okresie trwającego od kilku lat kryzysu gospodarczego prawda ta okazała się w całej rocy kolejącej. Jeżeli chodzi o wysiłki pracy kolejnych rządów pomajowych w kierunku zwalczania następstw i objawów kryzysu, wysiłki rządów tych musi się uznać jako nietylko maksymalne, ale i naprawdę cenne. Utrzymanie stałości waluty, utrzymanie w granicach możliwości równowagi budżetowej, utrzymanie czynnego bilansu handlowego, powstrzymanie rozrostu bezrobocia przez szereg celowych zarządzeń w dziedzinie socjalnej, ulgi w zakresie świadczeń na rzecz państwa w szereg dziedzin życia gospo-

darczego z rolnictwem na czele, — wszystko to stanowi aż nadto wymowne dowody tych wysiłków. Rządy pomajowe zdały dobry egzamin ze swej umiejętności rządzenia państwem, ze swej sprawności i swej zdolności pełnienia nałożonych na nie obowiązków względem społeczeństwa.

Teraz przychodzi kolej na stronę drugą: — na społeczeństwo. Przez siedem lat trwania rządów pomajowych społeczeństwo miało już pełną możność przekonania się, że wytyczne, po jakich rządy te szły, były jednak wytycznymi dobru i słusznymi. Przekonało się ono, jak wiele — nawet pomimo gwałtownych przeciwności losu — zdziałać można, idąc zgodnym, wspólnym zbiorowym wysiłkiem ku raz wytkniętemu celowi.

I właśnie to przekonanie się społeczeństwa o słuszności hasła naszego Obózu i naszych rządów, zaczyna teraz wydawać w nastroju i w poglądach społeczeństwa pomyślnie owoce.

To, co niegdyś w okresie przedmająkowym stanowiło nieszczęsne tło polskiego życia, t. zw. „polityka“ — przestało być w Polsce jakimkolwiek czynnikiem interesującym dla społeczeństwa. Punkt ciężkości publicznego życia przeniósł się od zagadnień „politycznych“, a więc od zagadnień jałowej walki o zapatrywanie partyjne, — ku zagadnieniom społecznym, a zatem ku sprawom obchodzącym całe społeczeństwo jako zbiorowość. Na tej to bowiem jedynie społecznej i zbiorowej płaszczyźnie można — jak się okazuje — pomyślnie przeciwstawić się

Narady trzech bez decyzji Sprawa rozbrojenia nie może ruszyć z martwego punktu

Rozmowy między przedstawicielami Stanów Zjednoczonych Francji i W. Brytanji odbyły się przy udziale premiera Daladiera, Paul Boncour'a, lorda Londonderry, Edena Campbella, Normana Davisa oraz kilku rzeczoznawców.

Agencja Havaşa podaje że rozmowy te na temat całokształtu problemów rozbrojenia, miały charakter całkowicie półoficjalny. Trwały one cały dzień, przyciem, jak przewidywano, nie doprowadziły do żadnej decyzji.

Po zakończeniu rozmów francusko-angielsko-amerykańskich ogłoszony został komunikat z którego wynika, iż tematem obrad były nie-

mal wyłącznie zagadnienia rozbrojenia. — Obradujący zastanawiali się nad jaknajbardziej celowym zapewnieniem powodzenia konferencji genewskiej.

Obrady trzech bezpośrednio po parafowaniu paktu czterech są niezmiernie znamienne i wskazują na nieopisaną zamęt jaki zapanował w stosunkach międzynarodowych: — Dwóch członków świeżo mianowanego dyrektora stanu o rozbrojeniu, przy nieobecności dwóch współsojuzników Niemiec i Italji.

Prawdziwy bigos.

Polska myśl gospodarcza na światową Konferencję w Londynie

Nakładem polskiego komitetu narodowego Międzynarodowej Izby Handlowej ukazała się broszura w języku angielskim pt. „Sala wystandna w języku angielskim pt. „World economic conference“, która była rozdana uczestnikom VII Kongresu Międzynarodowej Izby Handlowej w Wiedniu. Broszura ta, zestawiona przez p. Witolda Kuczerskiego, odzwierciedla poglądy polskich kół gospodarczych na niektóre najbardziej aktualne i najważniejsze zagadnienia gospodarcze, takie jak problem spadku cen, równowagi walut, obciążen

produkcji kosztami kredytu i kosztami fiskalnymi, ograniczeń protekcjonizmu itp. Większa część broszury ujęta została podług pracy prof. dr. Feliksa Młynarskiego pt. „Kredyt i Pokój“, która ukazała się przed paru miesiącami nakładem Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie. Ponadto, przedstawione zostały w broszurze zaopatrzenia komisji przygotowawczej do spraw światowej konferencji gospodarczej, która czynna jest jak wiadomo, przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie.

Ani na krok bliżej pokoju Znamienne głosy prasy o pakcie czterech

Angielski „Evening Standard“ w artykule, zatytułowanym „Oszukaństwo 4-ch mocarstw“, poddaje parafowany pakt 4-ch drugowocącej krytyce, podkreślając, że międzynarodowa kmedja paktu 4-ch mocarstw osiągnęła swój szczyt. Pakt obecny nietylko został unieszkodliwiony, ale pozbawiony znaczenia. Pakt nie zobowiązuje

nikogo do niczego. Jest on jedynie aktem hipokryzji. Kierownicy czterech narodów udają, że zrobili coś, czego w istocie nie uczynili. Udają oni, że pchnęli naprzód sprawę pokoju. Jednakże — kończy dziennik — nie jesteśmy ani na krok bliżej pokoju, aniżeli przed wyjazdem Mac Donalda do Genewy.

Francuski „Le Populaire“ bagatelizuje znaczenie paktu 4-ch, twierdząc, iż porozumienie to nie przynosi żadnych nowych gwarancji przeciw wojnie, ale również nie kryje w sobie hegemonji 4-ch wielkich mocarstw w Europie. Zdaniem „Le Populaire“, pakt 4-ch jest wogóle niczem, a Mussoliniemu należy pozostawić dziecinne przekonanie, że rzeczywiście zainicjonował wielkie dzieło.

„Le Quotidien“ stwierdza, iż pakt 4-ch wzbudził poważne zaniepokojenie, gdyż zamiast podeprzeć Ligę Narodów, osłabił ją przez wydzielenie 4-ch mocarstw zachodnich z 54-ch signatarjuszy paktu Ligi Narodów. Pakt 4-ch jest przepojony duchem imperjalizmu a polityka taka musi prowadzić tylko do zbrojnych konfliktów.

Rumuński „Cuvantul“ polemizuje z twierdzeniem, jakoby pakt ten nie przedstawiał żadnych niebezpieczeństw dla państw trzecich. Niebezpieczeństwo to — kończy dziennik — oeniła należycie Polska, której negatywny stosunek do paktu 4-ch zasługiwał na naśladowictwo ze strony Małej Ententy.

Wedle wiadomości z sowieckich kół politycznych, parafowanie paktu wywołało w Moskwie jaknajbardziej ujemne wrażenie.

Dymisja gabinetu w Hiszpanji

Gabinet hiszpański podał się do dymisji. Społeczeństwo hiszpańskie zaskoczzone zostało zaskoczonym tym faktem. W całej Hiszpanji panuje silne podniecenie, gdyż ogół społeczeństwa zdaje sobie sprawę z powagi chwili, która decyduje o dalszej zasadniczej linii politycznej republiki hiszpańskiej.

Na „Wichrze“

Dnia 3 bm. wypuszczono pierwszy bezpośredni Warszawa—Hel, nazwany „Strzałką Bałtycką“. Na inauguracyjny przejazd Ministerstwo Komunikacji zaprosiło licznych przedstawicieli prasy. — Na zdjęciu przodem widzimy przedstawicieli prasy po przybyciu do Gdyni, na pokładzie kontrtorpedowca „Wicher“

Słowianie zachodni na Bałtyku

Bałtyk południowy był dawniej morzem słowiańskim

Kiedy nad Bałtykiem zjawili się ludy słowiańskie poraz pierwszy? — Nie jest wiadomym, kiedy się te ludy zjawily po raz pierwszy, wiemy tylko, kiedy w źródłach pojawiają się poraz pierwszy. Otóż najwcześniejsza o nich wiadomość znajduje się u pisarza rzymskiego z I wieku po Chr., u Pliniusza Starszego, zaraz po nim wspomina o tem Tacyt, a po nim geograf aleksandryjski z II w. po Chr., Ptolomeusz.

Całe południowe pobraże Bałtyku, aż po zatokę Kilońską obsadzone było Słowianami. W przybałtyckich stronach wytworzyło się z czasem kilka państw: najdalej na zachodzie stworzyli państwo Obodryci, w środku Weleci, a na wschodzie mieli drobne państewka Pomorzanie; na północ od Weletów, na wyspie Banie powstało niewielkie, ale ważne państewko Ranów.

W działalności morskiej Obodrytów i Ranów wyróżnić można dwa niejako oblicza: pokojowo-handlowe i rozbójniczo-korsarskie. Korsarstwo, rzadko uprawiane przez Słowian we wcześniejszych stuleciach (np. IX i X), przybrało ogromne rozmiary dopiero w XII wieku. Uciek i wyszysk Niemców pchnął Słowian do tego zajęcia.

Niewiele wiemy o poczynaniach Pomorzan. W początkach XII wieku najpotężniejszym miastem handlowym na Pomorzu był Szczecin, a zaraz po nim Wolin. Gdańsk w tych czasach znajdował się na szarym końcu. Źródłem bogactw miast nadbrzeżnych był handel morski, któremu oddawała się wszystko wolna ludność. Niektóre miasta utrzymywały stosunki z bardzo odległymi krajami, np. Wolin zostawał w związkach handlowych z ruskiem imperjum Nowogrodem. Korsarstwo bywało przez Pomorzan również uprawiane, ale wiemy o niem mniej, aniżeli o korsarstwie bardziej zachodnich Słowian.

Nad Odra

Państwo Piastowskie było w pierwszej połowie X wieku czysto śródlądowym państwem. W kierunku północnym docierało zaledwie do nadnoteckich bagien, a od morza oddzielał je rozległy kraj, Pomorze. Dotrzeć do Bałtyku postanowił już pierwszy historyczny przedstawiciel Piastów Mieszko I. Ze wschodnią częścią Pomorza poszło prawdopodobnie łatwo, ale ekspansji jego w stronę ujścia Odry przeciwstawił się zachodni sąsiad, Weleci. Rzeka Odra stanowiła bowiem w tych czasach ważną drogę handlową, to też leżące przy jej ujściu porty Szczecin i Wolin czerpały z handlu wielkie dochody i były przedmiotem pożądliwości okolicznych ludów. Weleci, mimo, że z morzem sty-

Wnioski budowlane do Funduszu Pracy

Dyrekcja Funduszu Pracy postanowiła zamknąć przyjmowanie wniosków w sprawach budowlanych z dniem 10-ym b. m. — Decyzja w tej sprawie podjęta została wobec bardzo dużej ilości zgłoszonych projektów budowlanych do Funduszu Pracy, który, jak wiadomo, rozporządza pomocą finansową jedynie w granicach ustalonych odpowiednią ustawą. Pozatem większej ilości wniosków Fundusz Pracy nie mógłby rozpatrzyć choćby ze względów technicznych. Podkreślić należy, że w roku bieżącym tylko niewielka liczba projektów budowlanych zgłoszonych do Funduszu Pracy będzie mogła zostać zrealizowana. Wszystkie więc wnioski, które wpłyną po 10-ym b. m. rozpatrywane przez zarząd Funduszu Pracy nie będą.

Obieg pieniężny

Ogólny obieg pieniężny w Polsce zmniejszył się w maju r. b. o 16,4 milja. zł., w porównaniu do miesiąca poprzedniego i wynosił na koniec tego miesiąca 1.320,6 milionów zł. Z sumy tej przypadła na biletów Banku Polskiego 1.003,9 milja. zł., na monety srebrne 231,8 milja. zł. i na bilon (nikiel i brąz) 93,9 milja. zł.

Ustawa hodowlana

Wobec opracowania przez ministerstwo rolnictwa i reform rolnych projektu nowej ustawy o nadzorze państwa i izb rolniczych nad organizacją hodowli bydła, trzody chlewnej i owiec Związek Izb i Organizacji Rolniczych R. P. Związek Izb i Organizacji Rolniczych R. P. zwołał naradę w celu ustalenia opinii zrzeszeń i samorządów rolniczych w tej sprawie. W ciągu dwudniowych obrad, poruszone szereg aktualnych zagadnień związanych z organizacją pracy hodowlanej. Opinia Związku po ostatecznym sformułowaniu ma być przedłożona ministerstwu rolnictwa i reform rolnych.

kali się na bardzo długiej przestrzeni od Roztoki po Szczecin, przywiązywali największe znaczenie właśnie do odrzańskiego odcinka. Skoro zaś oba państwa, weleckie i polskie pragnęły go zagarnąć dla siebie, starcia między nimi nie dało się uniknąć.

Zwycięstwo Mieszka I

Czuźnie śledzący wszelkie słowiańskie zatarci Niemcy posłali Weletom wodza w osobie awanturnika Wichmana, i on to poprowadził na Polskę pobratymczego sąsiada. Do bitwy doszło w roku 963 Polska przegrała kampanję, wskutek czego ujście Odry nie mogła objąć w swe władanie. A o sprawa nie była stracona raz na zawsze. W cztery lata później, t. j. w 967 roku, doszło w tych stronach do nowej wojny, która skończyła się walnem Mieszkiem zwycięstwem. Przypuszczać należy, że teraz dopiero osiągnął Mieszko właściwy swój cel i opa-

nował ujście Odry, ale pewnych dowodów na to w źródłach niema. Raz jeszcze wypadło mu waleczyć w obronie pomorskiej krainy, a to z Niemcami w roku 972. I tych także na głowę pokonał, przez co zapewnił sobie posiadanie z trudem opanowanej dzielnicy i dostępu do morza.

Przegląd działalności morskiej zachodnich Słowian dowiódł, że ludy te najzupełniej dorosły do wykonywania zadań, jakie morze na człowieka nakłada. Niestety, skończyło się na dobrych początkach. Nawała germańska, jaka w ich stronę runęła, zmiotła nietylko to wszystko, czego już na morzu dokonały, ale z czasem zmiotła i ich samych. Z wybrzeża słowiańskiego, jakie ciągnęło się niegdyś od zatoki Kilońskiej po ujście Wisły, pozostało dziś w posiadaniu Kaszubów zaledwie 140 km. I nawet taka drobnotka razi i z równowagi wyprowadza dzisiejszych Niemców!

Pracę, pieniądze
i trud oszczędza

MYDŁO JELEŃ SCHICHT
WYRÓB KRAJOWY

Polska nad Bałtykiem

„Święto Morza“ — zmanifestuje wolę całego narodu

Minister spraw wewnętrznych wydał okólnik do wszystkich wojewodów, w którym przypomina, że w dniu 29-ym czerwca r. b., jak to już zaznaczył na zjeździe wojewodów w dniu 30-ym maja r. b., odbędzie się pod protektorem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego i ks. Frymasa kardynała Augusta Hlonda uroczysty obchód „Święta Morza“.

Celem obchodu jest wykazanie jedności wszystkich obywateli Rzeczypospolitej co do bezwzględnej utrzymania stanu posiadania Polski nad Bałtykiem.

Tegoroczne uroczystości będą miały zasadniczo inny charakter, niż obchód zeszłoroczny, nie będą one ześrodkowane wyłącznie w Gdyni, lecz odbędzie się na terenie całej Rzeczypospolitej oraz poza granicami Państwa we wszystkich ośrodkach polskich.

W związku z tem wzywa minister wojewodów oraz wszystkie władze im podległe do dołożenia wszelkich starań, aby obchody te odbyły się jaknajokazalej i aby uwewnętrzniły w w sposób jaknajgodniejszy wielkość idei, której będą wyrazem.

W tym celu mają wojewodowie oraz wszystkie władze im podległe zorganizować wojewódzkie, powiatowe i lokalne komitety obchodu „Święta Morza“, celem współdziałania z komitetem wykonawczym powołanym do kierowania pracami przygotowawczymi obchodu z inicjatywy Ligi Morskiej i Kolonjalnej i okazując pomoc w rozdziale i zaopatrzeniu komitetów w nadesłane materiały i druki.

Do komitetów tych należy zaprosić przedsta-

wicieli władz państwowych i samorządowych oraz wszystkich poważniejszych organizacji społecznych.

Natychmiast po ukonstytuowaniu się komitetu należy podać do wiadomości komitetu wykonawczego „Święta Morza“ Nowy Świat 35 — Warszawa, skład osobowy komitetu.

Po wszelkie informacje i materiały związane z organizacją „Święta Morza“ należy się zwracać pod powyższym adresem.

Wojska polskie i czeskie

teraz gromiły Krzyżaków

W ostatnim czasie w Czechosłowacji daje się zauważyć znaczne dążenie do najściślejszej współpracy polsko-czechosłowackiej na każdym polu. Pisma czechosłowackie zbliżeniu polsko-czechosłowackiemu poświęcają wiele uwagi i wyszukują punktów stycznych gdzie praca w tym kierunku mogłaby być zapoczątkowana, przyczem przypominają się różne fakty historyczne, świadczące o tem, że już w przeszłości oba narody wyzyskiwały każdą sposobność, — aby wykazać wspólność krwi i interesów.

„Narodni Listy“ zamieszczają notatkę, w której przypominają współpracę czesko-polską już w XV wieku i piszą m. in.:

„Wskazywanie tylko na historję czeską i polską nie wystarczałoby dla uregulowania bratniego współżycia i współpracy obu narodów, ale nikt nie zaprzeczy, że i historja jest nauczycielką życia. O czeskiej księżnie Dąbrów-

Z Komitetu Ekonomicznego

Pod przewodnictwem premiera Jędrzejewicza odbyło się posiedzenie komitetu ekonomicznego ministrów. Na posiedzeniu tem komitet ekonomiczny wysłuchał i przyjął do zatwierdzenia wiadomości sprawozdanie ministra Zawiadzkiego z konferencji bloku państw rolniczych w Bukareszcie oraz uchwalil instrukcje dla delegacji polskiej na światową konferencję gospodarczą w Londynie. Ponadto komitet ekonomiczny ministrów wysłuchał sprawozdania władz Funduszu Pracy z dotychczasowej działalności Funduszu.

Drogi naszego handlu zagranicznego

W oświetleciu cyfr opracowanej ostatnio statystyki, w okresie od stycznia do kwietnia r. b. włącznie na pierwszym miejscu wśród odbiorców naszych artykułów pod względem wartości eksportu stała Anglja, do której wywieźliśmy 16,5 proc. wartości naszego ogólnego wywozu na drugim miejscu stały Niemcy — 16 proc., na trzecim Czechosłowacja — 10,2 proc. Dalej idę państwa: Austrja — 7,6 proc. Francja — 6,3, Szwecja — 5,3, Belgja — 5,2, Danja — 4,9, Holandja — 4,5, Włochy — 2,9, Szwajcarya — 2,8 proc.

53 tysiące wierzycieli

Przed kilku dniami zawiesiła wypłaty jedna z wielkich niemieckich placówek oszczędnościowych „Konsumverein“ w Magdeburgu. Jak się okazuje niewypłacalność ta dotknęła 53.000 drobnych wierzycieli. Aktywa upadłego przedsiębiorstwa wynoszą około 3 i pół milj. marek. Większość aktywów jest jednakże zamrożona w postaci placów i nieruchomości, składów itd. Zobowiązania zabezpieczone wynoszą zaledwie 1.265.230 mk., podczas gdy przeszło 2.25 miliona mk. stanowią należności niezabezpieczone. W czasie zbrania wierzycieli doszło do niezwykle burzliwych zajęć, które musiały likwidować po kilka.

Zgromadzenie elektryków Polski i Czechosłowacji

W dniu 11 bm. odbędzie się w Auli politechniki warszawskiej w obecności Pana Prezydenta Rzeczypospolitej otwarcie V-go walnego zgromadzenia Stowarzyszenia Elektryków Polskich oraz 15-go zjazdu elektrotechnicznego Związku Czechosłowackiego. Tego samego dnia nastąpi otwarcie w hali gmachu głównego politechniki warszawskiej wystawy elektrotechnicznej. Ceremonji otwarcia wystawy dokona Pan Prezydent Rzeczypospolitej.

Hitlerowskie groźby i prowokacje

Ku rozwadze naszym „narodowcom“

W „Voelkischer Beobachter“ czytamy ciekawy artykuł w związku ze zjazdem młodzieży hitlerowskiej w miejscowości Luellichen. Dziennik ten pisze co następuje:

„Jeśli młodzież hitlerowska marchji wschodniej zgromadziła się tutaj właśnie, to czyni to dlatego, aby tu, na tym moście, łączącym Brandenburgię ze Śląskiem wbić się jak klin pomiędzy ziemie polskie i ziemie czeskie i stworzyć łączność braci i siostr śląskich walczących o granice po obu stronach frontu. Młodzież hitlerowska zgromadzona na tej wielkiej rewii chce wyrazić wobec swego wodza swą gotowość na rozpoczęcie każdej chwili walki za niego, za jego ideologję, za Niemcy, przeciw wszystkiemu, co jest obce wewnątrz i zewnątrz Rzeczy i narodu niemieckiego. Młodzież ta pra-

gnie otrzymać z ust swych przywódców rozkazy na tę walkę!“

W tym samym „Voelkischer Beobachter“ znajdujemy sentymentalny spis wystawy żołnierzyków ołowianych w Berlinie. Królujacy hołdy nietylko od swych bataljonów, lecz i od żołnierzy Fryderyka Wielkiego i z roku 1870 i tych z 1914. Na wystawie „przedstawione“ są sceny zwycięstw Niemców z 1870 r., kapitulacja Napoleona III itd.

Pismo czyni następującą uwagę: „Codziennie na placu przed tem oknem wystawowym gromadzą się tłumy uczniów, przeprowadzanych przez nauczycieli. To wszystko czego się młodzież uczy z książek szkolnych jest tu

obrazowo przedstawione i wbija się silnie w umysły młode. A to jest najważniejsze.

I są jeszcze w Polsce ludzie, którzy przypodobienie wojskowe uważają za odskocznice do intryg i partyjnicwa, za odszkodzenie do demonstracyjnych wniosków, czego byliśmy świadkami nawet na obradach Pomorskiego Sejmiku Wojewódzkiego. Dobrze by było, aby ci właśnie „demonstranci“ rozstrzygnęli między sobą: zwłaszcza że pośród „narodowców“ jest wielu takich, którzy gloryfikują metody hitlerowskie czy nie wyzłoby im np. na korzyść, gdyby sami przeszli przez szkołę hitlerowską... Jest rzeczą bowiem naturalną i przyzwyczajoną, aby zalecane środki — wypróbował w pierwszym rzędzie na sobie.

Promienie elektryczne w słońcu

Nowy sposób przepowiadania pogody

Astronom francuski dr. A. Charbonneau, pracujący w obserwatorium Fabra w Barcelonie, wynalazł przyrząd nazwany przezeń esthenometrem, przy pomocy którego stwierdził obecność w promieniach słonecznych dynamicznych promieni elektrycznych, które, jak twierdzi, dają się wymierzyć w millivoltach.

Dr. Charbonneau dowodzi na podstawie swoich obserwacji, iż promienie elektryczne, wysyłane przez słońce, ulegają zmianie co 6 godzin, przed południem są negatywne, po południu — pozytywne. Zaburzenia w promieniowaniu następują wówczas, gdy niebo zaciąga się chmurami.

Na podstawie licznych pomiarów i porównania ich ze zmianami atmosferycznymi wyprocedził dr. Charbonneau pewne określone wnioski co do ustalenia pogody.

Jak twierdzi uczonego fizyka, wyrażone w kalorjach ciepło słoneczne osiąga swoje maximum wówczas, gdy promieniowanie elektryczne równa się zeru. Przed południem, gdy pogoda jest ładna a promieniowanie natury negatywnej, wydajność ciepła słonecznego jest o tyleż mniej-

sza, o ile natężenie promieniowania słonecznego jest większe. Charbonneau sądzi, iż na podstawie pomiarów, dokonanych jego esthenometrem, można przewidywać zmiany atmosferyczne, albowiem ów słoneczny prąd elektryczny wytwarza ośrodki, które powodują tworzenie się chmur i obłoków. W ten sposób możnaby przepowiadać pogodę na kilka tygodni z góry.

Jak dotychczas, opinia fachowców-meteorologów o hipotezie Charbonneau jest ujemna, gdyż twierdzą oni, że obecność owych dynamicznych promieni elektrycznych wydaje się bardzo wątpliwą. W każdym razie hipoteza Charbonneau wywołała duży odruch zaciekawienia w kręgach fizyków i meteorologów, którzy zajęli się bliższymi jej zbadaniem.

Śmiertelna operacja biustu zakończyła się wyrokiem uniewinniającym

Warszawski Sąd Okręgowy ogłosił wyrok w procesie chirurgów, dr. Feliksa Rostkowskiego i Dyonizego Hellina, oskarżonych o spowodowanie śmierci pacjentki Zofii Ufnowskiej, przez nieumiejętne wykonanie operacji zmniejszenia biustu.

Mocą wyroku wina oskarżonych lekarzy została uznana za *nieudowodnioną*, a tem samem zostali oni *uniewinnieni* z zarzutu spowodowania śmierci inż. Ufnowskiej.

W motywach Sąd ogłosił co następuje:

Jak wykazała sekcja zwłok, przyczyną śmierci nie było zakażenie przyranne. Co się zaś tyczy długości trwania operacji, mimo zdania niektórych biegłych, że trwała ona *zadługo*, istnieją poglądy w świecie nauki, że operacji nie nale-

ży przerywać, lecz *przewodzić do końca*. Tak samo nie można stwierdzić, aby przyczyną śmierci była *zaduża dawka novocainy*. Część biegłych wypowiedziała się negatywnie co do lokalu w którym była dokonana operacja. Jednakże lekarz Komisarjatu Rządu uznał, że lokal d-ra Rostkowskiego, aczkolwiek nie mający cech operacyjnej sali sanatoryjnej czy szpitalnej, do wspomnianej operacji *całkowicie się nadawał i specjalnie został przygotowany*.

W zeznaniach biegłych brak było zgody na różne punkty aktu oskarżenia, i wobec zachodzącej sprzeczności, przyczyny śmierci sąd ustalić nie zdołał. Był to prawdopodobnie *szok pooperacyjny*, możliwe było również zatrucie *środkiem znieczulającym*.

Narzęczony fantem loteryjnym „Przymusowa” żona

Mister Brown — człowiek zamożny i wybredny Amerykanin, w żaden sposób nie mógł wybrać sobie żony. Objechał całą Amerykę, zwiedził Europę, był nawet w kolonjach, ale żadna kobieta nie zdobyła jego serca. Zwrócił się tedy do wydawcy wielkiej gazety nowojorskiej, podał swój wiek, nazwisko, stan majątkowy, załączył fotografię i zaproponował, aby go *puszczono na loteryję*.

Dziennik wypuścił 2.000 biletów po dolarze, które nabywać mógł jedynie *kobiety niezamężne*. Ta, która go wygra, będzie musiał poślubić.

Wydawcy spodobał się pomysł dziwaka. Skończyła się ta impreza całkiem nieoczekiwanie. Bilety oczywiście rozchwytały bardzo szybko. Organizacji sprzedaży podjęła się córka wydawcy, młoda i zalotna dziewczyna, która podczas akcji loteryjnej musiała być w ścisłym kontakcie z „narzęczonym”.

Humor i wdzięk młodej dziewczyny tak przy padł do gustu mr. Brownowi, że z chęcią zwrócił poszkodowanemu graczom 2.000 dol., jako moralne zadośćuczynienie za zawód i ożenił się z córką redaktora.

Zapomniany człowiek w St. Zjedn. Druga osoba po Roosevelcie

Kto może odpowiedzieć na pytanie: kim jest John Hagner i jakie stanowisko zajmuje w Stanach Zjednoczonych? Wątpliwe jest czy w całej Europie znajdzie się 1.000 osób, które wiedzą kim jest ów *gentleman*. Tymczasem Hagner jest *drugą osobą w Ameryce po Roosevelcie*, zajmuje bowiem stanowisko wiceprezidenta Republiki! Amerykanie nazywają go „zapomnianym człowiekiem” (the forgotten man). A to dlatego, że konstytucja sprowadza polityczną rolę wiceprezidenta do zera, nakładając

nań jedynie obowiązki towarzyskie.

O wiceprezydencie przypomina sobie republika wtedy tylko, gdy prezydent *umiera przed ukończeniem kadencji*; w tym wypadku wiceprezydent automatycznie obejmuje jego stanowisko. Zgodnie z konstytucją wiceprezydent jest *przewodniczącym Senatu*.

Tradycja wymaga, aby wiceprezydent nie zabierał głosu w debatach. Podczas gdy prezydent otrzymuje rocznie 75.000 dolarów, pensja wiceprezidenta wynosi zaledwie 15.000 dol.

przestępowałem.

Znów ją uściskał z właściwą sobie godnością i odprowadziliśmy go do drzwi frontowych. Ukłonił się wytwornie i zbiegł po schodach jak mały chłopiec, któremu nie ciąży żadna troska.

Po obiedzie, ja, Nadja i Dorota złożyliśmy naradę wojenną. Nadja była znużona, przygnębiona i przerażona obecnością Garcii w Cannes. Nawet moja forteca nie wydawała jej się bezpieczna.

Dorota rzekła do mnie:

— Moi państwo, jeżeli się tak lubicie, to dla czego nie zapytacie Garcii, ileby chciał za zwrot dokumentów i zgodę na rozwód. Pewnieby zajął słoję sumy, ale na twojem miejscu, tatuśku, nie wahałabym się. Nadja jest warta nie wiem jakiej ofiary.

— Zrobię to, jeżeli nie będzie można inaczej — rzekłem.

Ale Nadja zaprotestowała z nagłym rumieńcem i niepojętym lodowatym błyskiem w oczach. Nie kocha mnie, ale nie pozwoli się kupić od męża, jak kobieta z dzikiego plemienia. Nie pozwoli. To byłoby wstrętne.

— Prowadząc mnie pod rękę, myślałaby pan mimowoli: „Oto moja niewolnica, którą kupilem za miljon, czy ileś tam franków!”. O, nie, nie, nie, nie! Po tysiąckroć nie!

Poczułem się tak, jakby mi dała w twarz. Dorota uprzedzając moją odpowiedź rzekła:

— Nadja, jak ty się nie wstydzisz mówić takie rzeczy?

— Tybyś chciała, żeby cię kupiono? — uniosła się Nadja. Ty dumna Angielko? Czy myślisz,

że Rosjanki nie mają dumy? O, jeszcze większą od waszej angielskiej.

Zainterwenjowałem łagodząco. Moje panie były niebezpiecznie podniecone i bliskie brzydkiej kłótni.

— Nadjo — rzekłem pierwszy raz w obecności Doroty — wiesz, że dla ciebie chętnieby się wyzbył wszystkiego, co posiadam. — I zacytowałem z uśmiechem: „Dobrze jest stracić świat dla miłości”. Ale...

Nie chciała słuchać.

— Nie chcę, żeby się pan miał rujnować. Nie pozwolę panu przetrwonąć ani grosza.

— Jeszcze nie skończyłem — rzekłem. — Po wiedziałem, że zrobię to, jeżeli nie będzie można inaczej. Ale może się znajdzie inne wyjście — lepsze. Czy — naprzykład — kto w Cannes wie o Antonino Perezie?

Wzruszyła pesymistycznie ramionami.

— Co to kogo obchodzi?

— Ramona obchodzi. Kiedy wspomniałem przed nim to nazwisko, o mało się na mnie nie rzucił. Jutro będę się chciał z nim spotkać, chociaż wiem, że podług niego przestaliśmy się znać.

Dorota uśmiechnęła się domyślnie. Lecz Nadja, taka zawsze wrażliwa na odcinienie rozmowy, wybuchnęła gniewem:

— Wy, Anglicy, że wszystkiego żartujecie. Dlaczego pan go nie zabije?

— Może to zrobię — odpowiedziałem — ale wolę, żeby on najpierw spróbował mnie zabić.

Krzyknęła:

— Och, gdybym była mężczyzną!

(Ciąg dalszy nastąpi).

Pot u dzieci i dorosłych usuwa
Puder Bebe Szofmana

Niezwykły obrazek

Na zdjęciu naszym widzimy p. Oranowską, artystkę Teatru Narodowego, bawiącą się z młodym lampartem, stałym mieszkańcem warszawskiego Ogrodu Zoologicznego.

Latarnia morska bez... latarni

Przy ujściu rzeki Nain w hrabstwie Norfolk (Anglja) znajduje się latarnia morska wybudowana lat temu zgorą sto. Latarnia ta jest jedyną w swoim rodzaju na całym świecie: mieszka na niej i stróżuje latarnik, ale niema latarni. Jest to latarnia ślepa, która nie świeci. A stało się tak gdy budowano latarnię z winy dostawcy jakiegoś, który nie dostarczył lampy; później zaś, pomimo protestów i napominań z różnych stron, ministerstwo marynarki odkładało stale tę sprawę do szuflady. I tak było i jest do dzisiaj.

Malżeństwa w poszczególnych państwach

Główny Urząd Statystyczny opracował ciekawe dane, dotyczące liczby malżeństw, zawartych w III-cim kwartale roku ubiegłego w szeregu państw.

Jak wynika z tych danych, w Anglii wraz z Walją zawarto 94.662 malżeństw, we Francji 77.108, w Niemczech 75.972, w Polsce 52.180, we Włoszech 47.769, w Czechosłowacji 30.394, w Holandji 14.606, na Węgrzech 12.674, w Portugalji 9.923. Z krajów pozaeuropejskich zawarto w Kanadzie 16.141 malżeństw, w Australji 10.176.

Przeciw prohibicji

Mieszkańcy stanu Illinois (U. S. A.) głosowali w stosunku 10 do 1 za całkowitem zniesieniem ustawy o prohibicji. W Chicago ((Illinoi-), wypowiedziało się 98 proc. mieszkańców za likwidacją billa Vollstead'a.

WILLIAM J. LOCKE

„Dziki Amos”

(The coming of Amos)

101) Przedruk wzbroniony

Markiz wyjaśnił rzecz w sposób niepodlegający kwestji. Garcia, jako mąż księżnej Ramiroff a zatem figura wyższych sfer kosmopolitycznych, nie mógł ścigać sądownie wuja żony za przestępstwo kryminalne.

— To oczywiście zmienia postać rzeczy — rzekłem, starając się nie dać poznać po sobie, że jestem zaniepokojony. Po chwili on zapytał pokornie, czy teraz mógłby się zobaczyć z siostrzenicą i zakomunikować jej serdeczności od ciotki. Poczęstowałem go koktailem i papierosami i poszedłem do Nadji. Siedziała w salonie z Dorotą. Przedstawiłem jej pośpiesznie sytuację. Stary rabuś pocalował ją uroczyście w czoło, zapytał o zdrowie powiedział, jak się miewa ciotka i wygłosił kilka uwag na temat kojącego wpływu pobytu w klasztorze. Nadja odpowiedziała nasuwającymi się komunalami. Była to zaiste wdzięczna komedia.

— Miałem zasadniczo na celu — rzekł markiz — pomówić z tobą o wiadomej, przykrej sprawie, ale nasz drogi mistrz uwolnił mnie od tego ciężkiego obowiązku. W jego ręce złożyłem mój honor i fortunę i twoje losy. Życzę ci z całego serca wszystkiego najlepszego. Monsieur Fontenay — zwrócił się do mnie — opuszczam te progi z daleko lżejszym sercem niż kiedy ja

KATOL:ZABIJA
robactwo, owady

S. CELICHOWSKI.

Spoleczeństwo w walce z kryzysem

(Dokończenie).

Dalszym zasadniczym warunkiem ożywienia konjunktury jest aktywizacja bilansu handlowego. W tej dziedzinie należało by uwzględnić następujące zagadnienia:

a) Przemysł powinien się przestawić tam, gdzie to jest tylko możliwe, na surowce wyłącznie krajowe. Dotyczy to zwłaszcza tłuszczów, surowców włókienniczych i skór. Rolnictwo powinno te surowce uszlachetnić do tego stopnia, aby potrzebom przemysłu i konsumpcji odpowiadały, zaś handel powinien zająć się usprawnieniem skupu i podaży tych surowców.

b) Przemysł i handel powinien poświęcić specjalną uwagę kalkulacji cen produkcji wagonowej, traktując — przynajmniej przejściowo — eksport w ostatecznym razie nie jako źródło dochodu, lecz jako źródło korzyści pośrednich ogólnogospodarczych, które są w bezpośrednim związku z poziomem konsumpcji krajowej, gdyż tą drogą przemysł zyskuje nowych odbiorców w robotnikach, którzy przy tej produkcji pracują, i w handlu, który w tych transakcjach ewentualnie pośredniczy.

c) Dla usprawnienia organizacji eksportu, a w wielu wypadkach dla jego umożliwienia, należy pomyśleć o stworzeniu specjalnej wywozowej instytucji kredytowej w postaci banku eksportowego, który miałby swoje filje we wszystkich Województwach i miałby za zadanie finansowanie transakcji eksportowych.

d) Mniejsze warsztaty wytwórcze, a w szczególności rzemiosło, powinno niezwłocznie przystąpić do zorganizowania się na zasadach spółdzielczych w większe jednostki, które mogłyby się podjąć transakcji eksportowych. Instytut Eksportowy powinien dokładnie zbadać rynki zagraniczne pod kątem widzenia ich chłonności dla tego rodzaju produkcji i warunków dostawy, oraz wiadomości te szeroko rozpowszechnić. Organizacja powyższa mogłaby jednocześnie służyć do podejmowania się i wykonywania większych dostaw rządowych i samorządowych, które dla poszczególnych drobnych warsztatów są niedostępne.

e) Organizacje gospodarcze powinny przepracować i wcielić w życie zasadę nieposługiwania się pośrednictwem zagranicznym, tak w dziedzinie transportu, jak i finansowania. Z tem wiąże się zagadnienie przestawienia handlu na morze i utrzymanie bezpośredniego kontaktu z odbiorcą zagranicznym.

W dziedzinie obrotu gotówkowego wydaje się wskazanym przepracowanie i wywarcie odpowiedniego nacisku na społeczeństwo w następujących kierunkach:

a) Kapitały polskie, które w swoim czasie szukały „zabezpieczenia” w bankach zagranicznych powinny do kraju wrócić. Wprawdzie ostatnie wypadki z walutami zagranicznymi udowodniły już, że takie lokaty są mniej pewne, niż w bankach krajowych, i odwrót się już rozpoczął, — jednakże proces ten należałoby przyspieszyć, do czego moment obecny daje duży i bardzo przekonujący materiał propagandowy.

b) Pomimo ciężkich czasów faktem jest, że znaczne sumy w walutach zagranicznych i w złotych polskich — są tezauryzowane z ogromną szkodą dla gospodarstwa krajowego i dużym niebezpieczeństwem dla ich właścicieli. Dotyczy to zwłaszcza ludności mało gospodarczo uświadomionej, zwłaszcza wiejskiej, będącej jeszcze pod wpływem upadku paru instytucji bankowych i spółdzielczych i powstałej na tem tle ogólnej psychozy nieufności. Racjonalna propaganda, której w pierwszym rzędzie powinien się podjąć Związek Banków i Unia Spółdzielni Gospodarczych, niezawodnie mogłaby dużo zdziałać w kierunku powrotu tych sum do banków krajowych lub Kas Oszczędności, gdzie mogą one odegrać poważną rolę gospodarczą i przyczynić się do ożywienia konjunktury.

c) Stopa procentowa — zwłaszcza w bankach prywatnych — powinna być obniżona, gdyż obecny stan rzeczy (średnio 12 proc.) wpływa bardzo ujemnie na kalkulację cen, obniża rentowność przemysłu i handlu i hamuje konsumpcję.

d) Bank Akceptacyjny powinien być jaknajprędzej uruchomiony, celem upłynięcia poważnych „zamrożonych” kapita-

łów.

W końcu należy mieć na uwadze, że na możliwości wyjścia z impasu wpływają nie tylko warunki realne, lecz i psychiczne. Pierwsze działają bezpośrednio, to znaczy, że zaistnienie pewnych warunków ekonomicznych samo przez się wywołuje pewne skutki konjunkturalne, i jeżeli warunki obecne dają istotne realne podstawy do ożywienia, ożywienie to nastąpi. Może być ono jednak opóźnione przez działanie momentu drugiego t. i. czynnika psychicznego. W tej właśnie dziedzinie oddziaływanie na społeczeństwo jest konieczne i to drogą racjonalnej propagandy przez prasę, odczy-

ty i wiece sprawozdawcze. Oczywiście, nie ulega kwestji, że jakkolwiek rząd uważa swoją rolę na odcinku ustawodawstwa kryzysowego za skończoną i słusznie domaga się od społeczeństwa, aby w ramach nowych warunków sami myślało o wyjściu z niedoli, — to jednakże władze posiadają cały szereg normalnych środków współdziałania i nacisku, które mogą pożądanym procesy przyspieszyć. To też wszystkie te środki pomocnicze powinny być niezwłocznie i w jaknajszerszym zakresie uruchomione względnie stosowanie ich powinno być celowo skoordynowane i wzmocnione z myślą przewodnią o ożywieniu obrotów

Zjazd „Rodziny Wojskowej” w Warszawie

W Warszawie rozpoczęły się obrady VII Walnego Zjazdu przedstawicieli Stowarzyszenia „Rodzina Wojskowa”. Na zjazd przybyło 172 przedstawicieli tegoż towarzystwa, reprezentujących 118 kół „Rodziny Wojskowej”, grupujących ponad 15.000 członków z całej Rzplitej. Na zdjęciu naszym widzimy fragment sali obrad. W pierwszym rzędzie widzimy biskupa polowego W. P. ks. Gawlinę.

Mussolini za rewizją traktatów Czy „Il Duce” zapomniał o Jugosławii?

Dyktator Włoch, Benito Mussolini, omijając przyjętą kurtuazyjną formułę wspólnego komunikatu czterech „równorzędnych” sygnatariuszy paktu, pospieszył się niezwykle i jednym tchem wypowiedział w Senacie włoskim wielką mowę o „zapropnowanym przez rząd włoski” pakcie czterech.

Pospiech ten jest conajmniej interesujący i nasuwa zapytanie, czy wielki twórca faszyzmu lękał się że mu ktoś wydrze palmę pierwszeństwa w autorstwie wspomnianego paktu, czy też uważał, że komunikat wspólny czterech mocarstw jest zbędny lub też niemożliwy do uzgodnienia?

W każdym razie, temi czy innymi kierując się pobudkami, Il Duce wygłosił niezmiernie znamienne i obszerne przemówienie.

Na wstępie Mussolini oświadczył, że pakt czterech wiąże się i ma być dalszym ciągiem i rozwinięciem polityki lokarneskiej. Nie chodzi bynajmniej o uświęcanie

hierarchji państw. Hierarchja ta w odniesieniu do 4-ch państw Europy zachodniej istnieje rzeczywicie i ma uzasadnienie historyczne(!). Uznana jest ona nawet przez pakt Ligi Narodów, na którego podstawie 4 państwa zachodnio-europejskie posiadają stałe miejsce w Radzie.

Zagadnienie rewizji jest przewidziane w pakcie Ligi Narodów.

Zbytecznym byłoby ukrywać — mówił dalej Mussolini — że od czasu zakończenia wojny sprawa przystosowania traktatów do życia była ciągle w toku i rozwijała się wśród trudności daleko większych, niż te, jakie istniałyby w atmosferze większego zaufania i porozumienia. W ogólnym więc interesie leży uregulowanie tego procesu w ten sposób, aby mógł on dokonywać się bez wstrząśnień i w całkowitem zaufaniu, ku jak największej ogólnej korzyści.

Odnosnie artykułu 3 paktu, dotyczącego rozbrojenia Mussolini potwierdza de-

Młodzież w szeregach P. C. K.

Ostatni dzień „Tygodnia Polskiego Czerwonego Krzyża” poświęcony będzie młodzieży P. C. K. W dniu 10 cm. odbędą się w szkołach akademie i uroczystości, organizowane przez miejscowe koła młodzieży Czerwonego Krzyża.

Koła te, w liczbie około 1.300 na terenie całej Polski, skupiają ogółem przeszło 100 000 młodzieży. Członkowie kół propagują zasady miłości bliźniego, higienę osobistą i społeczną, organizują szereg akcji opieki nad niezamożnymi, bezrobotnymi itd., oraz nawiązują kontakt z młodzieżą innych krajów, współdziałając w utrwalaniu przyjaźni międzynarodowej.

W sprawie zmian w prawie przemysłowym

Odbyło się zebranie zarządu Centralnego Związku Przemysłu Polskiego, na którym omawiano projekt rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej o zmianach w prawie przemysłowym. Jednocześnie Centralny Związek Przemysłu Polskiego zwrócił się do tych organizacji, które nie mają swych przedstawicieli w zarządzie Związku o nadesłanie swej opinii o tym projekcie.

Towary z Polski do krajów zamorskich

Odbyło się posiedzenie komitetu wykonawczego Polskiego Towarzystwa Kompensacyjnego na którym specjalnie delegowany na Węgry członek zarządu Towarzystwa zdał sprawozdanie z wyników swej podróży. Poza tem komitet wykonawczy omówił szczegółowo sprawę obrotu kompensacyjnego z krajami zamorskimi, przy czem ustalono listę towarów polskich zgłoszonych do wywozu na rynki tych krajów.

Tysiąc odznak P. O. S. w szeregach strzeleckich

Wśród młodzieży strzeleckiej zapanował w ostatnich czasach prawdziwy pęd do zdobywania P. O. S'u. Pęd ten istniał zresztą w szeregach strzeleckich już od szeregu lat, wtedy jednak strzelcy zdobywali własną organizacyjną odznakę za pięciobój, która poprzedzała obecna odznakę sportową.

W zakresie P. O. S. dotychczasowy dorobek strzelców przedstawia się bardzo dobrze, o czem świadczą następujące dane: W ubiegłym roku zdobyło P. O. S. przeszło 170 tysięcy osób, z czego 11 tysięcy zdobyły kobiety. Z całej tej liczby uzyskanych odznak wojsko zdobyło 92 tysięcy, młodzież szkolna 35 tysięcy

cy i młodzież pozaszkolna około 44 tysiące, z czego na Związek Strzelecki przypada przeszło 50 procent.

Półowa strzelców na całą młodzież pozaszkolną posiadającą POS — to już wcale piękny dorobek. Strzelcy jednak nie myślą spocząć na laurach. Z wiosną zaczęły generalny atak na POS. Nawet oddziały w dalekich, zapadłych wioskach prowincjonalnych przystępują licznie do próby na POS. Tak strzelcy rozumieją znaczenie dla państwa fizycznej tężyzny młodzieży. Śmiało można powiedzieć, że obecny sezon sportowy Związku Strzeleckiego rozpoczął się pod znakiem P. O. S'u.

klaracje z 11 grudnia 1932, oferujące Niemcom jak wiadomo, Gleichberechtigung i oświadcza, że deklaracje te „muszą nabrać istotnej wagi i znaczenia. Jeśli Niemcy zmuszone zostaną do stałego rozbrojenia w Europie uzbrojonej(?) od stóp do głów, uznanie równości praw byłoby drwiną, zaś pozostawienie Niemiec na stopie równości w Lidze Narodów równałoby się fikcji. Obecne porozumienie jest porozumieniem uczciwym, które bierze pod uwagę słuszną żądania wszystkich”. Pakt dąży do wytworzenia nowej atmosfery politycznej, w której kwestje specjalne(?), wylaniające się w związku z naturalnym rozwojem wypadków, mogłyby być rozpatrzone bez uprzedzenia. Na zakończenie Mussolini wyraża życzenie, aby dzięki paktowi mogły się urzeczywistnić nie tylko nadzieje, lecz także obliczenia narodów.

Jak widzimy z oowyzszego oświadczenia, Mussolini pragnie narzucić przekonanie, że dyrektorjat czterech państw jest przewidziany przez Ligę Narodów i jest najzupełniej zgodny z brzmieniem paragrafów, obowiązujących państwa, wchodzące w skład teje Ligi; dalej, że dyrektorjat ów chce przemycić „Gleichberechtigung”, nie pytając nikogo o zgodę, wreszcie, że dążyć będzie m. in. do rewizji traktatów.

To „przystosowanie traktatów do życia”, — o czem mówił premier włoski — zbyt wygląda jednostronnie i zbyt zagadkowo, aby minęło bez echa. Mussolini celowo jakby zapomina o tej kampanji rewizjonistycznej, która godzi w najżywniejsze interesy wielu państw.

I dlatego wykład Mussoliniego o pakcie czterech zaszkodzić tylko może samemu paktowi, a Mussolinemu conajwyżej przyrębie uznanie ze strony Niemiec.

Jubileusz OO. Redemptorystów

200 lat pracy na całym świecie

Zgromadzenie OO. Redemptorystów powstało w r. 1732. Założył je św. Alfons Liguori, mąż którego praca społeczna i naukowa zaznaczyły się wyraźnie w dziejach Kościoła katolickiego. Ojciec jego, dumny kapitan floty neapolitańskiej, kształcił go od lat prawie niemowlęcych, by go wcześniej przygotować na objęcie najwyższych urzędów państwowych. To też Alfons w szesnastym roku życia został doktorem obojga praw i otworzył kancelarię adwokacką, która dłuższy czas cieszyła się niezwykłym powodzeniem. Zrażony w końcu do swego zawodu przegraniem ważnego procesu, porzucił trybunały, zawiesił szpadę szlachecką przed pomnikiem Madonny i zmienił toż adwokacką na suttannę kapłańską. Zebrawszy koło siebie zaufanych towarzyszy założył następnie Zgromadzenie Najświętszego Odkupiciela (Congregatio Sanctissimi Redemptoris). Za cel dał mu pracę nad ludem, nad stanem robotniczym i apostołstwo w krajach pogańskich. Za Alpami pierwszy klasztor zorganizował św. Klemens Hofbauer, który z licznym szeregiem księży polskich, niemieckich i francuskich przez kilka lat przy kościele św. Benona w Warszawie rozwijał na szeroką skalę zakrojoną działalność aż go stamtąd wyrzucił dekret Napoleona.

Mimo przeróżnych przeszkód Zgromadzenie rozszerzyło się po całym globie ziemskim. Klasztory jego znajdują się we wszystkich krajach Europy z wyjątkiem Węgier, Szwecji, państw nadbałtyckich i krajów o ludności schizmatycznej. Szczególnie silnie rozwinęło się Zgromadzenie w Ameryce północnej i południowej, Australii, Afryce a ostatnio także i w Azji. Podzielono na 40 jednostek administracyjnych posiada dzisiaj 348 osiedli, liczą 6.000 członków, w tym przeszło trzy tysiące księży, tysiąc kleryków i blisko dwa tysiące braci.

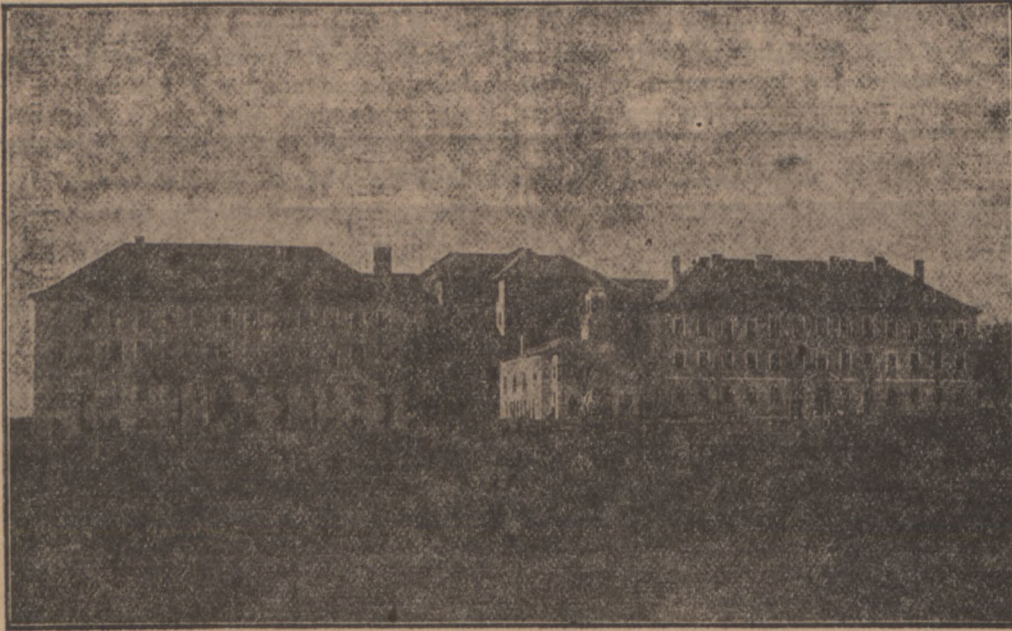
PRACA APOSTOLSKA.

Głównym polem pracy OO. Redemptorystów — to misje ludowe. Urządzają ich w każdym roku przeciętnie pięć tysięcy. Do tej liczby należy jeszcze dodać sześć tysięcy tryduńców, oktaf i nowenn, ponadto 350 seryj rekolekcyj dla kapłanów, 2.500 seryj rekolekcyjnych dla osób zakonnych, dla wiernych dwa tysiące przeciętnie rocznie rekolekcyj. Na misjach w roku 1930 wysłuchali OO. Redemptoryści blisko pięć

miljonów spowiedzi, wygłosili po kościołach parafialnych przeszło 200.000 kazań a przy swoich 85.458.

Do tej pracy ściśle apostołskiej dodać należy niezliczone wprost dzieła, broszurki i ulotki wydawane przez Zgromadzenie. Sam jego założyciel stoi w rzędzie najpopularniejszych pisarzy. Bibliografia jego dzieł wykazuje aż 20.000 pozycji w różnych językach. Z polskich pisarzy w piśmiennictwie ascetycznym zwrócił na siebie uwa-

Toruniu. Ten ostatni klasztor powstał bezpośrednio po wojnie światowej. Ponieważ pierwotne mieszkanie na Stawkach przy toruńskim Podgórzu okazało się niewygodnym i za szupłem, OO. Redemptoryści zabrali się do budowy wielkiego gmachu na Bielanych, dokąd też przed parą latami przenieśli swe małe seminarjum. Gimnazjum białeńskie przeznaczone wyłącznie dla wychowanków — internistów, zaopatrzone w nowoczesne urządzenia stosuje

Klasztor OO. Redemptorystów w Toruniu na Bielanych

gę działający w Toruniu O. Leon Pyżalski, którego dzieło: „Droga dzieciństwa duchownego” — zostało przetłumaczone na język angielski, a przygotowuje się też tłumaczenie francuskie. Profesor historii w gimnazjum na Bielanych O. Wł. Szoldrski przez swoje: „Monumentu Hofbaueriana” — stanął w szeregu wybitnych archiwistów polskich i zagranicznych.

NA BIELANACH POD TORUNIEM.

Polska posiada obecnie następujące klasztory: w Krakowie, w Tuchowie pod Tarnowem, wyższe seminarjum w Mościskach pod Przemyślem, w Warszawie i w

się do przepisów ministerstwa W. R. i O. P. i jest otoczone szczerą i wyraźną opieką władz szkolnych. Kształci się w nim obecnie 160 uczniów, pochodzących z całego obszaru Polski, przeważnie jednak z Pomorza.

Z powodu uroczystości jubileuszowych odwiedził w dzień Zielonych Świątek OO. Redemptorystów J. Em. ksiądz kardynał Hlond, na trzydniowe zaś nabożeństwo, 11, 12 i 13 czerwca przyjadą: J. Eks., Ksiądz biskup Dr. Okoniewski, ksiądz biskup Dominik, ks. prałat Kurowski i inni dostojnicy.

Samolotowe wycieczki krajoznawcze

Dyrekcja P. L. L. „LOT” wprowadziła obecnie ciekawą nowość, polegającą na urządzaniu lotów w celach krajoznawczych, pod nazwą „Polska widziana z samolotu”. Zgłoszenia na loty krajoznawcze przyjmują biura P. L. L. „LOT” w Bydgoszczy, Gdańsku, Gdyni, Katowicach, Krakowie, Lwowie, Poznaniu, Warszawie i Wilnie w miarę dysponowania wolnymi miejscami.

Ze względów propagandowych ceny za wynajem samolotów specjalnych na loty krajoznawcze są bardzo przystępne i za 1 km. lotu wynoszą: za samolot 4-osobowy 1,20 zł; za samolot 8-osobowy 1 sil. 1,75 zł; za samolot 8-osobowy 3 sil. 2,40 zł.

Samolot zatem wynajęty na lot krajoznawczy w obrębie 100 km. od lotniska kosztuje 175 zł, co rozłożone na 8 uczestników wycieczki stanowi zaledwie około 20 zł na osobę.

Goście jada... Na Iern'sku

Sliczna willa na wytornym podmiejskim letnisku. W pobliżu doskonała szosa asfaltowa komunikacja autobusowa bez zarzutu.

Do państwa X, moich dobrych przyjaciół, którzy wynajęli willę na całe lato, przyjeżdżają prawie codziennie gości. Dziesięć minut autobrem autem, osiemnaście minut autobusem.

Państwo X, ludzie bardzo gościnni i wielcy zwolennicy brydża chętnie widzą u siebie i przyjmują znajomych. Spizarnia i kuchnia zawsze, oczywiście, w pogotowiu. stoliki karciane, kilka talij kart — i wieczory mile schodzą.

Od dwóch dni pada ulewny deszcz. Trudno wychylić głowę nawet na kilka kroków. Jedyne służące chyłkiem wymyka się po najniebezpieczniejsze rzeczy do pobliskiego sklepu.

Nikomiu w głowie nawet nie powstaje myśl, że ktoś może się odważyć wyjechać z miasta na taką pogodę zwłaszcza wieczorem.

Godzina dziesiąta wieczorem, gospodarze już mają zamiar położyć się do łóżka po długim, nudnym dniu, gdy tu nagle pod willą zawarczał silnik auta.

— Proszę pani, proszę pani, goście przyjechali — woła zrozpaczona służąca.

Z rozpaczą, bo w domu niema nawet jednego kawałka węgla, ani żdbła drzewa, żeby choć szklankę herbaty zagotować.

Niech Kasia czempredzej pobiegnie do sąsiadów po maszynkę „Emes” bo to wstyd.

Pewnie, że wstyd. Nie trzeba było się wstydić, ani szukać ratunku u sąsiadów, trzeba tylko było pamiętać, że nieraz może się przytrafić taka okoliczność, że zabraknie w domu opału do kuchni. Na wszelki wypadek, trzeba było przed wyjazdem kupić maszynkę spirytusową „Emes” za 12 złotych, na której o każdej porze dnia i nocy w ciągu niespełna 9 minut bez żadnych zachodów i kiopotów, można zagotować aż litr wody. „Emes” na letnisku jest sprzętem niezastąpionym.

Ostrzegam

przed osobnikami, zbierającymi zamówienia na pieczęcie itp. rzekomo dla Bydgoskiej Fabryki Stempli, gdyż nikogo nie upoważniłem i za szkody nie odpowiadam. Fr. Zawadzki, właśc. f-y Bydgoska Fabryka Stempli, Bydgoszcz, ulica Pomorska nr. 4, telefon 70.

POLSKIE OSRAMÓWKI
produkowane w Pabjanicach
gwarantują:
DŁUGĄ ŻYWOTNOŚĆ
WIELKĄ WYDAJNOŚĆ ŚWIATŁA
MAŁE ŻUŻYCIE PRĄDU

OSTATNIE SŁOWO TECHNIKI
MOTOCYKLE
B. S. A.
Gener. Reprezentacja E. SYKES i Ska
Warszawa, Świętokrzyska 13, telefon 273-77.
Toruń: W. L. Katalinas, Rynek Nowomiejski 25
Bydgoszcz: J. Winning, Podolska 8.
Gdańsk: J. Grabla, Samtgasse 8. 2098

Muzyka religijna

na ogólnopolskim kongresie w Toruniu

I.
Muzyka i śpiew — to najpiękniejsza modyfikacja to hold oddany Bogu. Powstanie swe muzyka zawdzięcza Boskiemu pierwiastkowi. Chrześcijaństwo od najdawniejszych czasów powołało ją do życia i wpłynęło na wykształcenie jej zasadniczych form. Według tradycji biskup medjolański św. Ambroży już w IV stuleciu wprowadził do liturgii kościelnej śpiew responsoryjny (zespolowy) i t. zw. hymny, aby lud mógł również brać udział w śpiewie kościelnym.

W Polsce już około XI w. wprowadzono w liturgii śpiew gregoriański. Świadczą o tem rękopisy liturgiczne biblioteki kapitulnej w Gnieźnie.

Ulubione sekweny (forma pieśni) „O święty Wojciechu” i św. Stanisławie „Chrystus Zmartwychwstał” pochodzą z wieku XII i XIII. Najstarszy rękopis pieśni o św. Stanisławie znajduje się w bibliotece państwowej w Wiedniu.

Liturgia kościelna była w Polsce zespoloną ze sztuką tak ściśle, że jak twierdzą historycy (ks. dr. Feicht), że w XIV i XV w. kazania w zamku wygłaszane były w formie wierszowanej.

Z radością podkreślić trzeba, że tradycje z czasów wielkiego rozkwitu muzyki religijnej zaczynają powracać w epoce współczesnej. — Nietylko we Włoszech, ale i w Polsce mamy wybitnych kompozytorów i muzykologów — który coraz na wyższe poziomy wznoszą kulturę muzyki liturgicznej i religijnej. W Niepodległej Polsce odbyły się trzy wielkie kongresy muzyki religijnej, ostatni w Toruniu z okazji 700 jubileuszu stolicy Pomorza, a dzięki inicjatywie i niestrudzonej pracy kierownika artystycznego kongresu — ks. prof. Jana Wiśniewskiego z Pelplina, muzyka poważnego, o głębokiej wiedzy i zarazem utalentowanego kompozytora. Prezesem kongresu pełnym entuzjazmu i poświęcenia był ksiądz prałat Wyśniski, proboszcz parafii Bazyliki św. Jana w Toruniu.

Pierwszy kongres muzyki religijnej odbył się w Poznaniu, drugi w Krakowie, gdzie po raz pierwszy uwzględniona była głównie dawna polska muzyka religijna oraz współczesna (Szymanowski, Maklakiewicz, Nowowiejski (Symfonia D). Kongres toruński pod względem ideowym i programowym zaliczyć można do najwyższych.

O rozpoczęciu III wielkiego kongresu Mu-

zyki Kościelnej, oznajmił światu całemu, — przez Radio, przepiękny kościelny instrument-dzwon „Tuba Dei” (Trąba Boża), z kościoła pokatedralnego św. Jana w Toruniu, w pierwszy dzień święta Zesłania Ducha św. o godz. 10 min. 15. Dzwon Tuba Dei odlał w 1500 r. Marcin Szmidt z Torunia; dzwon ten jest po „Zyguncie” na Wawelu i „Wojciechu” w Gnieźnie największym w Polsce, wagi około 7.000 kg, z tonem zasadniczym „as”. Podczas uroczystej sumy pontyfikalnej chór św. Cecylii przy bazylice św. Jana wykonał b. starannie, pod wytrawną dyrekcją p. L. Rutkowskiego, słynną „Missae papae Marcelli” G. P. Palestriny — przedstawiciela szkoły rzymskiej. Muzyka Palestriny jest najczystszy wyrazem stylu kościelnego. Dźwięk pięknych organów Bazyliki św. Jana rozbrzmiewał wspaniale, pod mistrzowską władzą artysty p. Parzyboka, który oddał swój talent i pracę bezinteresownie na usługi całego kongresu religijnego w Toruniu.

Jednocześnie w kościołach toruńskich poszły górnym chóry kościelne wykonały arcydzieła muzyki polskiej religijnej XVI, XVII i XVIII stulecia, oraz współczesnych kompozytorów. Z muzyki XVI stulecia słyszeliśmy w kościele N. P. Marii pięciogłosową: „Missa Paschalis” — Marcina ze Lwowa — Leopoldy, w artyście cznym wykonaniu chóru mieszanego N. M. Panny pod dyrekcją p. St. Łęgi. Mszą tę o dźwiękiem pełnym brzmieniem, przewyższającą nie-

kiedy swą czystością styl Palestriny — polecić można wszystkim lepszym chórom do wykonania.

W bardzo dobrej interpretacji śpiewana była „Missa in melodiis moteti Pisneme” — Tomasza Szadka (1550—1611) — członka kapeli rorantystów w Krakowie przez toruński chór garnizonowy pod dyr. p. Feliksa Gargantesa. Utwór ten nie daje już tego zadowolenia, co „Missa” M. ze Lwowa, nie brmi tak pełnie, przez to jest mniej wdzięczny dla wykonawców. Szadek skąpo używa modulacji, zbaczając przeważnie do dominanty, nuży również zbytnią jednostajnością formy.

Arcydzieła Mikołaja Zielenieckiego były na kongresie bogato reprezentowane. Chór św. Cecylii przy kościele św. Jakóba wykonał pod dyr. p. A. Gudela „Haeo Dies” na 5 głosów; chór toruński N. M. Panny odśpiewał pięknie: „Adoramus te Christe”; Chór z Chojnic i Bydgoszczy „O gloriosa Domine”; Chóry kościelne z Bydgoszczy, Kościerzyny i Gdyni: „Vielerunt omnes fines terrae”. Znamienną cechą genialności Zielenieckiego jest bujna twórcza fantazja, urozmaicona rytmika, oryginalność formy, wykwint rysunku melodyjnego oraz ogromne bogactwo harmonji (A. Poliński).

Z utworów mistrza polskiego renesansu — Wacława z Szamotuś słyszeliśmy „Spowiedź powszechną” w stylowym wykonaniu świetnym.

Samoobrona i samopomoc społeczna

Na „Dzień Spółdzielczości“

Narzekamy na biedę, na kryzys, a tymczasem jeden miliard złotych, jak wykazują obliczenia, przechowują ludzie w Polsce w skrytkach domowych! Ogromna ta suma, złożona w bankach, byłaby użytecznym i wielce pożytecznym czynnikiem w życiu gospodarczym, dałaby pracę i zarobek milionom ludzi. Jakim sposobem?

Kto umie patrzeć trzeźwo na życie, ten widzi, że warsztaty gospodarcze walczą z trudnościami, nie tylko dlatego, że jest mniejszy obrót i zysk, ale przede wszystkim z powodu braku i drożyzny kredytu. Instytucje kredytowe zmuszone są wypowiadać pożyczki, bo muszą mieć pieniądze na wypłatę wkładów. A przecież wiadomo, że najwięcej stracili właśnie ci, którzy kupili waluty obce, albo trzymali pieniądze bez procentu w domu. Natomiast pieniądze złożony na książeczce oszczędnościowej nie tylko przynosi ładne procenty, ale daje kapitalistę pewność zwrotu, ponieważ instytucja kredytowa umieszcza powierzone sobie kapitały w obrocie gospodarczym, gdzie pieniądze pracuje w warsztatach wytwórczych. Dzisiaj wiemy, że tym warsztatom gospodarczym udzielono w ostatnim czasie wydatnych ulg, umożliwiając im istnienie i wypracowanie zysku na opłacenie procentu.

Najgorszy okres kryzysu mamy po za sobą. Wkraczamy na drogę poprawy. Obniżenie ciężaru długów i spadek cen za artykuły przemysłowe umożliwiły gospodarce rentowną na roli. Stałość naszej waluty, dodatni bilans handlu zagranicznego i obniżenie wydatków skarbu państwa stanowią rękojmię pewności stosunków gospodarczych.

Ale to jeszcze nie wszystko! Współpraca każdego obywatela nad dziełem uzdrowienia gospodarczego jest konieczna i rozstrzygająca.

Odrodzenie gospodarce i dobrobyt własny zapewnimy sobie, nie tylko przez pracę i oszczędność, ale przede wszystkim przez połączenie wysiłków jednostkowych i zgodne współdziałanie gospodarce wszystkich warsztatów i stanów w spółdzielniach naszych, a zwłaszcza spółdzielniach kredytowych.

Hasłem musi być „Miejscowe kapitały do miejscowych spółdzielni kredytowych na potrzeby miejscowych warsztatów gospodarczych“.

Nie zapominajmy, że w Polsce istnieje przeszło 18 tys. spółdzielni, w czym jest około 7000 spółdzielni kredytowych, że w tych spółdzielniach jest zrzeszonych przeszło 3 miliony członków. W samych spółdzielniach kredytowych wszystkie warstwy społeczeństwa zgromadziły przeszło 1/4 milarda złotych oszczędności, że stan pożyczek udzielanych niezliczonym drobny i średnim warsztatom pracy na cele wy-

twórcze wynosi przeszło pół milarda złotych.

Te cyfry wskazują, jak wielką potęgą tkwi w ruchu spółdzielczym, który z rozproszonych w pojedynkę słabych warsztatów pracy tworzy wielką organizację, stanowiącą dla zrzeszonych w niej członków oparcie finansowe i handlowe, który z drobnych kapitałów, tworzy wielkie kapitały na ożywienie obrotu gospodarczego, na podniesienie warsztatów pracy.

Słusznie i trafnie powiedział zasłużony Patron Spółdzielni obecny biskup śląski, ks. Stanisław Adamski, że „żaden kapitał zagraniczny, żadna pożyczka zagraniczna nie odda tej korzyści życiu gospodarczemu, co własny kapitał polski. Wydobywanie tego kapitału z wszystkich skrytek i zakamarków jest jednym z najważniejszych naszych zadań. Dopiero gdy pieniądź zaoszczędzony zostanie złożony w instytucji kredytowej wchodzi do życia gospodarczego, dla którego stanowi życiodajną krew“.

Zaufanie i wiara we własne siły i zdol-

ności, wytrwały wysiłek i samopomoc przez spółdzielnię, oto droga wypróbowana, która, krocząc, doczekamy się lepszych czasów.

Tę prawdę ma nam przypomnieć „Dzień Spółdzielczości“.

Rozwój spółdzielczości w Polsce

18 tysięcy spółdzielni przy pracy

Ruch spółdzielczy, zapoczątkowany na ziemiach polskich przed wojną, rozwija się mimo kryzysu. Według obliczeń Rady Spółdzielczej ogólna ilość spółdzielni w Polsce wynosi przeszło 18.000. Najliczniejszą grupę stanowią spółdzielnie kredytowe, których statystyka wykazuje przeszło 7.000. Ilość rolniczych spółdzielni handlowych wynosi przeszło 3 i pół tysiąca, spółdzielni spożywców przeszło 3000, mleczarskich prawie 2000, mieszkaniowych i budowlanych około 1000.

Na terenie Polski jest obecnie czynnych 21 związków rewizyjnych, zrzeszających oko-

OVOMALTINE

ZNANA NA CAŁYM ŚWIECIE
ODŻYWKA WITAMINOWA

STANIAŁA!

OTRZYMASZ
PUSZKĘ JUŻ

ZA **2** ZŁ

FABRYKA CHEM. FARM.
Dr. A. WANDER S.A. KRAKÓW

go Chóru Akademickiego „Ambrosianum“ z Warszawy, którego patronem jest b. premier prof. Ponikowski. Przy okazji dodać należy, iż artystyczny chór akademicki Ambrosianum — wykazał wyjątkowo czystą intonację, wzorową dynamikę oraz zachowanie stylu kompozycji. Motet W. z Szamotuł „Ego sum pastor bonus“ — doskonale wykonał chór Lutni z Chojnic oraz chór z Bydgoszczy. Artystyczny chór „Ambrosianum“ z Warszawy dał nam również poznać przepiękne psalmy: „Usque ques Domine“ i „Eructavit cor meum“ — Mikołaja Gomółki — pierwszego twórcy muzyki narodowej.

W początkach wieku XVII występuje nadworny kapelmistrz Władysław IV — Bartłomiej Pękiel — kompozytor o głębokim sentymencie religijnym, świetny kontrapunktista, odznacza się miękkością harmonji. Cechy te uwidoczniają się w jego „Missa pulcherrima“, którą wyjątkowo artystycznie przygotował chór Lutni z Chojnic, pod dyktando p. F. Gierszewskiego, wywołując podniosły nastrój pod czas nabożeństwa w kościele św. Jana.

Początek w. XVIII reprezentowały utwory utrzymane ściśle w stylu kościelnym ks. G. G. Gorczyckiego — „Ave Maria“ — wykonana pod mistrzowską batutą ks. J. Wiśniewskiego na koncercie niedzielnym w teatrze miejskim. „Missa paschalis“ odśpiewana była przez chór św. Cecylii z Inowrocławia. Chronologicznym przejściem, w wykonanym

programie, między dawną muzyką religijną, a współczesną były utwory Karola Kurpińskiego (1785—1857). Wzruszające wrażenie wywołało wykonanie „Mszy“ Kurpińskiego, w kościele Chrystusa Króla na Mokrem, przez 4000 śpiewaków, od 6 letnich dzieci, do sędziwych starców. Była to pieśń dla ludu parafji. Obecny na tem nabożeństwie ks. prymas Hlond wyraził wielkie uznanie dla tak szeroko pojętej popularyzacji muzyki kościelnej.

Pozostały program kongresu wypełniły utwory współczesnych kompozytorów polskich z Feliksem Nowowiejskim, ks. dr. Gieburowskim, ks. Janem W. Wiśniewskim, Lachmanem, Wallek-Walewskim na czele.

W audycji transmitowanej przez Radio z kościoła N. P. Marji, usłyszeliśmy wspaniałą 7-ą symfonią Adura Feliksa Nowowiejskiego zatytułowaną „Disputa“ w wysoce artystycznym wykonaniu organ — mistrza prof. Hermańczyka z Pelplina. Podkład ideologiczno-filozoficzny symf. „Disputa“ kompoz. czerpał ze słynnego obrazu Raffaella (Treść „Disputa“ znajduje się w Watykanie, który odwarza bohaterów wiary, dążących do poznania praw religijnych... Otworzyło się niebo... — Chrystus, Bóg Ojciec, symbol Ducha św. poniżej Hostja św. w monstrancji... idzie procesja eucharystyczna różnych postaci — od wątpliwych do entuzjastycznie wierzących. Stany te duchowe, które rozwijają się stopniowo, crescendo w I i II części aż do wspaniałego tryum-

falnego Finału, przeniósł do sztuki muzycznej znakomity nasz kompozytor F. Nowowiejski. Część pierwsza „preludium festiwo“ bardzo oryginalnie ujęta, gdzie występuje jedna z największych pieśni naszego folkloru „Twoja cześć chwała“ i ukazuje się jako cantus firmus w pedale organu. Ilustracja muzyczna „procesji eucharystycznej“, ubrana w piękną ornamentykę kontrapunktyczną. Druga część stanowi jakby medytację o Najświętszym Sakramencie.

W III części pieśni „Twoja cześć chwała“ rozwija się w 6-ciu warcjach, w coraz to nowiej szacie dynamicznej i rytmicznej; brzmienie jej potęguje się aż do finału, który jest jakby koroną dzieła — w formie przebogatej kontrapunktycznej fugi (niestety tym razem nie wykonanej).

Utwór ten cechuje przepyszna robota techniczna, nie krapująca polotu poetycznego, — bogata w celowe przeprowadzenie tematu. — Symfonia „Disputa“ jest 7-ma z cyklu 9-ciu z które w roku 1931 F. Nowowiejski (po odegraniu pierwszej) otrzymał członkostwo honorowe Towarzystwa Muzycznego w Londynie, nie licząc poprzednich zwycięstw zaśluzonego kompozytora na konkursach muzycznych w Berlinie 1900, 1901, 1902, w Bonn 1903 i 1904 roku i innych

S. Jagodzińska-Niekrasz.

(Dokończenie nastąpi).

Zmiany w polsko-rumuńskiej konwencji kolejowej

Z dniem 31 maja rb. utraciły moc obowiązującą wypowiedziane przez koleje rumuńskie w związku z reformą wewnętrzną ich taryfy bezpośrednie taryfy dla komunikacji towarowej z Rumunią a mianowicie: polsko-rumuńska taryfa kolejowa cz. I i II oraz taryfa węglowa. Natomiast ważność wypowiedzianej również taryfy dla komunikacji ze stacjami portowymi Gdynia i Gdańsk została przedłużona do dnia 30 czerwca rb. Należy nadmienić, że wypowiedzenie dotyczy również wszystkich innych związkowych taryf towarowych z Rumunią, a więc: czeskosłowacko-niemiecko-austriacko-węgiersko i jugosłowiańsko-rumuńskie.

Celem podjęcia rokowań w sprawie opracowania nowych bezpośrednich taryf dla komunikacji towarowej, których uchylenie, wprawdzie znaczne utrudnienie w stosunkach komunikacyjnych, niewątpliwie oddziaływać niekorzystnie zarówno na wymianę towarową między obu sąsiednimi krajami, jak i na tranzyt do krajów trzecich liniami polskich kolei, ministerstwo komunikacji zwołało na 7—10 bm do Warszawy polsko-rumuńską konferencję kolejowo-taryfową, której zadaniem będzie usunięcie, względnie wyrównanie pewnych rozbieżności i uzgodnienie ulg przez oba zarządy kolejowe.

Odwiedzajcie najsilniejsze
solanki w zdrojowisku

INOWROCLAW

Brodnica

— Z żałobnej karty. We wtorek dnia 6 bm, o godz. 10 zmarła śp. Irena z Ritterów Stankowska żona prezesa Rady miejskiej miasta Brodnicy, p. ingra Zygmunta Stankowskiego. Zmarła była najlepszą i najbardziej oddaną towarzyszką i uczestniczką pracy niepodległościowej swego męża, b. prezesa Polskiej Rady Ludowej i komendanta Straży Obywatelskiej. Przez lat 24 pobytu w Brodnicy śp. Irena Stankowska żywo brała udział w pracy społeczno-charytatywnej, pracując w organizacjach Czerwonego Krzyża, Związku Pracownic Obywatelskiej Kobiet, Białego Krzyża, Komitacie Kolonji Letnich i wielu innych, odcierając obficie łzy sieroci i biednych.

Wodami rzek polskich do morza

Wielka manifestacja wioślarstwa

W pierwszych dniach sierpnia z inicjatywy Ligi Morskiej i Kolonjalnej odbędzie się wielka manifestacja wioślarzy polskich, którzy wodami rzek ze wszystkich stron kraju podążą do Gdyni.

Splyw ma na celu zbiorową manifestację sportową dla podkreślenia polskości Pomorza, przywiązania ogółu „wodniaków“ do własnego wybrzeża morskiego, żywszego zainteresowania społeczeństwa ideami, którym służy L.M. i K. oraz dla propagandy polskiego morza i turystyki wodnej.

Organizację spływu przeprowadza Liga Morska i Kolonjalna przy pomocy Komisji technicznej, złożonej z przedstawicieli Związków: Wioślarskiego, Żeglarskiego, Kajakowego, Pływackiego, Strzeleckiego, Harcerskiego i Turystycznego, a pod egidą Polskiego Związku Związków Sportowych.

Każda z załóg odbywa spływ pod flagą swego klubu, oraz pod wspólną banderą Ligi Morskiej i Kolonjalnej. Załogi niestowarzyszone, lub należące do organizacji, nie posiadających własnych flag, odbywają spływ pod banderą L.M. i K.

Splyw do Torunia ma charakter gwiazdasty czyli, że załogi spływają Wisłą i jej dopływami oddzielnie, lub grupami, według swego uznania. Załogi powinny wyruszyć ze swych punktów wyjściowych w czasie odpowiednim, aby, spiesząc się zbytnio dotarły do Torunia najpóźniej w piątek dnia 4 sierpnia 1933 r. przed zmierzchem.

Splyw do Torunia jako do stolicy Pomorza, obchodzącej w roku bież. jubileusz 700-lecia ma charakter zbiorowy i manifestacyjny. Łodzie spływają razem, według kolejności i szyku, ustalonego przez kierownika całej flotyli.

Splyw od Torunia do Gdyni potrwa 5 dni, od 6-go do 10 sierpnia 1933 r. Spływ zostanie po przedzony jednodniowym pobytom w Toruniu, celem zwiedzenia miasta, wzajemnego poznania uczestników i załatwienia wszelkich spraw, związanych z techniką spływu.

Punkty etapowe, (czyli noclegowe), znajdować się będą w następujących miejscowościach 1. Toruń, 2. Brdyńskie, 3. Grudziądz, 4. Tezew, 5. Gdańsk, 6. Gdynia.

W spływie można brać udział w wszelkich typach łodzi wioślarskich, kajakowych, żeglarskich i motorowych. Cała flotyliła będzie podzielona według instrukcji kierownika spływu na odpowiednie grupy. Każda z grup będzie prowadzona przez swego przewodnika, wchodzącego w skład kierownictwa spływu.

Celem zapobieżenia zbytniemu rozciąganiu się korowodu łodzi, tempo spływu będzie przystosowane do szybkości, jaką osiągną załogi słabsze na łodziach dwuwiosłowych i kajakach. Ze względu na potrzebę zaakceptowania manifestacyjnego charakteru, jaki spływ ma przybrać na odcinku Wisły pomorskiej, tempo to musi być przestrzegane przez wszystkich uczestników.

Zaopatrzenie załóg w osobisty ekwipunek turystyczny, prowianty, części zapasowe do ło-

Zmiany personalne w wojsku na Pomorzu

Ostatnio przeniesieni zostali w korpusie oficerów piechoty, na stanowisko dcy baonu detaszowanego: mjr. Błaszowski Paweł, z 64 pp. do 65 pp.; mjr. Zólkiewski Antoni z Szkoły Podchorążych Art. do 67 pp.; na stanowisko dcy baonu: mjr. Mroczkowski Mieczysław z 71 pp. do 64 pp., mjr. Tyborowski Marjan z 34 pp. do 67 pp.; mjr. Cenzartowicz Bolesław z 62. do 61 pp. na stanowisko kwatermistrza: — mjr. Branowski Ireneusz z 32 pp. do Szk. Podchorążych dla Podoficerów; na stanow. komendanta obwodowego pw mjr. Cechlewicz Marceł z 5 psp. do 67 pp.

Berta Pomorska

Niedościgniony, naturalny napój orzeźwiający — produkcja

Browaru Grudziądzkiego

W. Sommer i S-ka

znanego z wyrobu pod względem jakości znakomitych **piw**.

dzi, narzędzia do reparaacji i t. d. jest rzeczą sterników i uczestników spływu.

Uczestnicy odbywają całą podróż na swój koszt. W miastach, w których spływ zatrzyma się na noc, będą przygotowane przez L.M. i K. lub komitety miejscowe, dla uczestników nie posiadających własnych namiotów, kwatery bezpłatne w szkołach, lub w koszarach.

Załogi muszą same zabiegać o swe wyżywienie.

W Gdyni lub w Gdańsku będzie przygotowane przez L.M. i K. dla wszystkich uczestników spływu pożegnalne przyjęcie, pozem spływ zostanie rozwiązany. Każdy uczestnik otrzyma od powieźnię (premię) pamiątkę spływu i dyplom uczestnictwa L.M. i K. W drodze powrotnej wszyscy uczestnicy spływu otrzymują 80 proc. niższe koleją.

Regulamin dla uczestników spływu, zawierający wskazówki i przepisy, jak się należy za-

chowować podczas postojów, noclegów i podczas jazdy, a mający na celu usprawnienie techniczne przedsięwzięcia zostanie opracowany oddzielnie i rozdany zainteresowanym. Regulamin obejmie również obowiązki sterników załóg, przewodników grupy, oraz zakres kompetencji kierownika spływu.

Załogi, względnie osoby pojedyncze, pragnące wziąć udział w spływie, muszą wypełnić specjalną „kartę zgłoszeń“, którą na żądanie wydane lub wysłać gratis i franco. Zarząd Gł. Ligi M. i K. Warszawa Nowy Świat 35. Wypełnioną kartę zgłoszeń należy przesłać do komisji technicznej spływu (Warszawa Nowy Świat 35 L.M. i K.), najpóźniej do dnia 1 sierpnia 1933 r. Kopję „karty zgłoszeń“ z odpowiednimi uzupełnieniami, należy oddać meldując się w kierownictwie spływu, w Toruniu w sobotę dnia 3 sierpnia.

Legion Młodych w hołdzie Prezydentowi Rzplitej

W ubiegłą niedzielę jako w dniu objęcia władzy przez Prezydenta prof. Ignacego Mościckiego, odbyła się w świetlicy Zw. Strzeleckiego staraniem Legionu Młodych-obwodu wejherowskiego akademja ku uczczeniu tej uroczystej i ważnej dla Państwa polskiego chwili. — Po słowie wstępnem komendanta obwod. leg. Lemanowicza, wygłosił referat o życiu i działalności prof. Ignacego Mościckiego. Omawiając całokształt działalności obecnego Prezydenta Polski, podkreślił mówca współpracę prof. Mościckiego z Marszałkiem Piłsudskim w czasie walk o wolność ducha polskiego w 1905 r. i w Londynie. Dalej podkreślił prelegent prace Prezydenta jako uczonego o światowej sławie, co okazało się przy uruchomieniu opuszczonej

i zniszczonej przez Niemców fabryki azotowej w Chorzowie. Przesunęła się pozatem szlachet na postać p. Prezydenta Mościckiego przy omawianiu działalności Jego od czasów objęcia władzy w 1926 roku aż do chwili obecnej. Zabrani powstaniem z miejsc i milczeniem uczcili drogą nam postać Prezydenta.

Następnie uchwalono treść depech hołdowych jedną od Legionu Młodych powiatu morskiego, drugą wspólną od Federacji Związku Obrońców Ojczyzny, Zw. Strzeleckiego, Tow. Przyjaciół Strzelca, Związku Powstańców i Wojskowych, Związku Pracy Obyw. Kobiet, Legionu Młodych jako inicjatora i innych organizacji. Na wysłaniu depech uroczystość zakończono.

Jednak jest najlepsza KAWA z firmy

Pierwsza Gdyniska Palarnia Kawy
Sp. z o. p.

Gdynia ulica Leśna — tel. 12-63

w oryginalnych paczkach firmowych à 12 1/2 dkg.

No: 24 25 26 32 38 42 46 51

Zł. 0,65 0,80 0,90 1,— 1,20 1,40 1,60 1,80

Praca kobiet w Związku Strzeleckim

Jak wiadomo, obok oddziałów męskich Zw. Strzelecki posiada liczne oddziały żeńskie, które skutecznie rywalizują w pracy organizacyjnej z oddziałami męskimi.

Bezwzględnie żywione było tempo ich pracy ubiegłej zimy. W przeciągu paru zimowych miesięcy odbył się cały szereg kursów dla komendantek żeńskich oddziałów strzeleckich, przy czym najliczniejszy był kurs w okręgu lwowskim który liczył aż 72 słuchaczki.

Kursy były prowadzone w okręgach według programu wstępnego kursu dla komendantek oddziałów, a ich absolwentki w lecie brały udział w obozach dla komendantek, gdzie zdobyte wiadomości i umiejętności pogłębiały.

W ciągu zimy dało się pozatem zauważyć w żeńskich oddziałach strzeleckich zdecydowane dążenie rozwoju wszcz. W oddziałach była prowadzona intensywna praca oświatowa i wychowawcza, a oprócz tego strzelectwie brały udział we wszelkich imprezach tego rodzaju, jak tydzień LOPP, Tydzień Czerwonego Krzyża i t. podobna.

W Warszawie odbył się wstępny kurs instruktorski i podinstruktorski, zorganizowany przez P. U. W. F. i P. W. W chwili obecnej wszystkie okręgi dążą do licznego obozowania strzeleckich, których w tym roku będzie 8, w czem 3 centralne.

Pod znakiem Czerwonego Krzyża Sprawy społeczne i obrony narodowej

Chwila bieżąca, kiedy to z jednej strony rozmaite klęski, z bezrobociem na czele, przy bierają groźne i niepokojące objawy, z drugiej zaś niepewne jutro wciąż straszy nas możliwościami wybuchu klęski najstraszniejszej, jaką jest wojna, zmusza do stwierdzenia, że rozwój Polskiego Czerwonego Krzyża jest istotnie gwarancją i zabezpieczeniem podczas katastrofy.

Polski Czerwony Krzyż, dążąc do zgrupowania elementów społecznych dla organizacji ratownictwa na wypadek wojny i klęsk żywiołowych, tego ratownictwa, które posiada pierwszorzędne znaczenie dla ludności cywilnej, narażonej na wszystkie groźne skutki wojny, powinien uzyskać poparcie całego społeczeństwa bez różnicy wyznań i prze-

konań politycznych.

Boć przecież każdy, kto cierpi zasługuje na współczucie i ratunek.

Należy podkreślić, że PCK jest organizacją społeczną, która posiada — na zasadzie dekretu Prezydenta Rzplitej z dnia 1 września 1927 r. — wszelkie warunki programowe rozwoju dla potrzeb społeczeństwa i państwa. Statut zaś daje możliwość wstępowania w szeregi Czerwonego Krzyża jak największej ilości społeczeństwa nieświadomych osób.

Samo suche wyliczenie przykładów z działalności PCK świadczy o niezwyklej skali programowych prac i mówi, że instytucja, która takie zadania ma do wykonania, musi posiadać odpowiednie podstawy materialne.

Wypełniając to swoje prawdziwe poslan-

inowrocławska fabryka Maszyn Rolniczych T. A. w L. Inowrocław Św. Ducha 27. tel. 111.

Poleca do natychmiastowej dostawy wyroby firmy

H. Cegielski S. A. w Poznaniu najnowszej, udoskonalonej konstrukcji a mianowicie: lokomobile, młocarnie parowe i motorowe, stertniki, młocarnie szerokomłotne sztyftowe i cepowe, maneże, grabie konne i kartoflarki oraz wszelkie maszyny i narzędzia rolnicze innych fabrykatów

udzielając 20% skonta kasowego za gotówkę Największa na Kujawach i Pomorzu składnica części zapasowych.

Wkłady oszczędnościowe w PKO

w miesiącu maju 1933 roku

W miesiącu maju wkłady oszczędnościowe jak i liczba oszczędzających w PKO wykazują dalszy poważny wzrost.

Wkłady oszczędnościowe wzrosły o 3 266 624 osiągając na dzień 31 maja 1933 stan 417.546.321 zł. łącznie zaś z wkładami pochodzącymi z waloryzacji dawnych wkładów markowych zł. 445.383.923.

Jednocześnie ze wzrostem wkładów oszczędnościowych wzrosła w tym czasie i liczba oszczędzających w PKO. W ciągu miesiąca maja PKO wydała 21.071 nowych książeczek oszczędnościowych, osiągając na dzień 31 maja 1933 roku ogólną liczbę 996.141 książeczek łącznie zaś z książeczkami pochodzącymi z waloryzacji 1.031.305 książeczek.

Prezydent Hindenburg w Chojnicach

Przed kilku dniami o godz. 4.18 rano zjechał na dworzec kolejowy w Chojnicach specjalny pociąg z Berlina wiozący prezydenta Rzeszy Hindenburga, udającego się na wywczas letnie do swej posiadłości w Neudeck w Prusach Wschodnich.

Przed wagonem salonowym Hindenburga umieszczone były 2 wagony z umundurowanymi hitlerowcami. Dworzec kolejowy pilnie strzeżony był przez policję. Po 9-minutowym postoju w czasie którego zmieniony został parowóz niemiecki na polski, pociąg ruszył w dalszą drogę do Tczewa. Przejazd Hindenburga odbył się w największej tajemnicy.

Chelmża

— Program Święta P.W. i W.F. W nadchodzącą niedzielę dnia 11 bm. odbędzie się w Chelmży doroczne powiatowe Święto P. W. i W.F. Program święta przewiduje: godz. 8 nabożeństwo w kościele Pokatedralnym, godz. 10 defilada zawodników na boisku i start zawodników do marszu, 10.30 początek zawodów.

Przerwa obiadowa od 12.30 — 14-tej. Godz. 14 — 18 zawody pływackie na jeziorze Chelmżyńskim i zawody lekko atletyczne na boisku; 18.30 zakończenie i rozdanie nagród.

Chojnice

— Zgubił 550 złotych. Podczas ostatniego targu zgubił niejaki August Werra z Ostrowitego 550 złotych w gotówce.

— Konkurencja mennicy państwowej. W ostatnim czasie pojawiły się w Chojnicach fałszywe 10-złotówki. Policja kilka fałszywków skonfiskowała.

nictwo Polski Czerwony Krzyż: szkoli i organizuje kadry drużyn ratowniczych, zastępy siostr pielęgniarek i personel pomocniczy; gromadzi sprzęt i materiały, niezbędne dla akcji ratowniczej; utrzymuje i prowadzi szpitale, sanatoria, schroniska i szereg innych zakładów leczniczych i dobroczynnych; rozwija pomoc uwięzionym i zesłanym do Rosji Sowieckiej; uruchamia akcję ratowniczą dla ludności, dotkniętej chorobami i klęskami; naucza praktycznego stosowania higieny i zdrowia; krzewi hasła humanitarne wśród młodzieży w życiu społecznym i stosunkach międzynarodowych.

Nikt przeto nie może pozostać obojętnym wobec potrzeb Polskiego Czerwonego Krzyża.

NAJWYTWORNIEJSZE

KINO **MARS** KINO

ul. Warszawska

Czarowna komedia paryska, utkana z humoru, fantazji i charme'u

Syn mimowoli

NADPROGRAM:

Dodatek ze złotej serii „Fox'a”.
Ceny: Łoża 1,30 zł, I miejsce 1,00 zł, II miejsce 0,50 zł. — Pocz. seansów o g. 17, 19 i 21, w niedzielę i święta od g. 15, 17, 19 i 21.
Popierajcie Dom Żołnierza.**KRONIKA**niedziela
11
CZERWCA
TORUŃ
Kalendarzyk rzym.-kat.
Sobota Małgorzaty Kr.
Niedziela Barnaby ap.

— Nocny dyżur aptek. Do środy dnia 7 czerwca włącznie dyżuruje w śródmieściu Apteka Rządziecka ulica Szeroka. Na Bydgoskim Apteka św. Anny, Mickiewicza 98. Na Mokrem Apteka pod Łabędziem ul. Kościuszki 15.

Repertuar kin:

Mars — Syn mimowoli.
Luks — Krolowa Niewolników;
Światowid: — Dziecko grzechu
Palace: — Biały Mustang.**TEATR-POLSKI**

Sezon 1932/33

Kier.: Józef Cornobis.

W sobotę, dnia 10 bm.

o godz. 20-tej

„Kobieta i Smaragd”

Komedia w 3 akt, Harry'ego Jenkins'a.

W niedzielę, dnia 11 bm. o g. 16

przedstawienie popołudniowe po cenach zniżonych

„Kobieta, która kupiła sobie męża”

Sztuka w 3 aktach Passeur'a.

W niedzielę, dnia 11 bm.

o godz. 20-tej

„Kobieta i Smaragd”

Komedia w 3 akt, Harry'ego Jenkins'a. Leg. zniżk. 33 proc.

Z miasta

— Dancing wiosenny PBK. W sobotę dnia 10 bm. sekcja propagandowo-finansowa Polskiego Białego Krzyża urządza wielki Dancing wiosenny w salach Kasyna Garnizonowego. — Początek o godzinie 21 — Wstęp 2 zł.

— Koncert chóru dzieci krakowskich. — W niedzielę dnia 11 bm. o godzinie 5 po południu (dla młodzieży o godzinie 12 w południe) w auli gimnazjum męskiego odbędzie się koncert chóru dzieci krakowskich pod dyrekcją p. J. Suwara.

— Festyn na cele Polskiego Czerwonego Krzyża odbędzie się na zakończenie „Tygodnia PCK” dnia 11 bm. w parku Cegielnia. Początek o godz. 14. Koncert muzyki wojskowej, loteria fantowa, strzelnica, konkursowe zabawy dla dzieci i wiele innych atrakcji urozmaicą program. Komitet uprasza szersze warstwy społeczeństwa o poparcie.

— Wycieczka do Ciechocinka. Członkowie Stow. Polsko-Francuskiego zamierzający wziąć udział w wycieczce statkiem do Ciechocinka w niedzielę 11 bm., winni przybyć do przystani „Vistuli” koło nowego mostu o godz. 8,45 rano gdzie będzie oczekiwał statek „Toruń”. Powrót z Ciechocinka nastąpi wieczorem o godz. 19 z nad Wisły.

— „Polska w twórczości Norwida” W poniedziałek dnia 12 bm. o godz. 20 odbędzie się w auli gimnazjum im. Kopernika z ramienia toruńskiej grupy „Zrębu” a pod egidą Rady Okręgowej „Straży Przedniej” odczyt pana profesora dr. Anny Grefnerowej pt „Polska w twórczości Norwida”. Aktualny ten temat, opracowany i wygolony przez znaną prelegentkę oraz cel zbierze dużą ilość publiczności toruńskiej, która tak chętnie słucha wartościowych odczytów.

Wstęp 50 groszy przeznaczony na pismo młodzieży „Nasze Prace”.

— Wystawa prac uczenie Państwowej Szkoły Zawodowej Żeńskiej (Strumykowa 4) odbędzie się w budynku szkolnym w dniach 10, 11 i 12 czerwca 33 roku w godzinach od 9 do 19-tej.

25-lecie pracy kapłańskiej obchodził ks. prałat Sienkiewicz

W dniu wczorajszym ks. prałat Jerzy Sienkiewicz obchodził jubileusz 25-lecia kapłaństwa. Ks. prałat Sienkiewicz pełni obowiązki dziekana wojskowego na terenie O. K. 8 od 1920 roku. Przez okres 13-letniej pracy na Pomorzu zyskał ks. prałat Sienkiewicz pełną miłość i cześć wiernych oraz szacunek i poważanie wśród najszerszych warstw społeczeństwa.

Czcigodny ten kapłan mimo odpowiedzialnej pracy duszpasterskiej z całym zapalem oddaje swe usługi działalności społecznej, pracując w szeregu organizacji społecznych, a m. in. jest prezesem Polskiego Czerwonego Krzyża.

Ks. prałat Sienkiewicz urodził się w

ziemi nowogrodzkiej. Seminarjum duchowne ukończył w Wilnie, gdzie otrzymał święcenia kapłańskie dnia 8 czerwca 1908 r. Obok pracy duszpasterskiej rozwinął młody kapłan ożywną działalność niepodległościową, za którą zostaje najpierw przez władze rosyjskie, a następnie przez niemieckie władze okupacyjne skazany na więzienie. Podczas wojny polsko-bolszewickiej pełnił ks. prałat Sienkiewicz obowiązki dziekana frontu litewsko-białoruskiego.

Do licznych życzeń jakie otrzymał czcigodny kapłan, przyłącza się Redakcja „Dnia”, przesyłając — Ad multos annos.

Kolonja letnia**dla dzieci polskich z Niemiec w Toruniu**

W pierwszych dniach lipca br. zawita do Torunia podobnie jak w latach ubiegłych, czterdziestu chłopców polskich z Niemiec na kolonję letnią, ażeby pod opieką miejscowego społeczeństwa odpocząć po trudach roku szkolnego, a przede wszystkim wzmocnić swe przywiązanie do narodu i kultury polskiej, pogłębić swoją znajomość języka, historii i pieśni polskiej.

Dotychczasowa ofiarności mieszkańców miasta i powiatu toruńskiego na kolonję letnią dla dzieci polskich z Niemiec stwarza w organizatorów tegorocznej kolonji toruńskiej przekonanie, że zdołają zgromadzić w ośrodku, naturalnych i gotówce środki wystarczające na

utrzymanie 40 dzieci.

Pomorski Wojewódzki Komitet Towarzystwa Pomocy Dzieciom i Młodzieży Polskiej w Niemczech zwraca się z gorącym apelem do całego społeczeństwa polskiego Torunia i pow. toruńskiego, ażeby chociażby najdrobniejszymi ofiarami umożliwiło pobyt w naszym mieście ukończonej dziesiątce polskiej z Niemiec, składając ofiary w gotówce w Administracji miejscowych gazet lub w biurze Pomorskiego Wojewódzkiego Komitetu Towarzystwa Pomocy Dzieciom i Młodzieży Polskiej w Niemczech, Toruń ul. Kopernika 7, tel. 503, dokąd należy również zgłaszać ofiary w naturze.

Pisał, pisał i wypisał... więzienie i 500 zł grzywny

Pierwszy obywatel gminy Wilczej Kępy pod Toruniem pan sołtys Borowski oddawna już miał anse do innego przedstawiciela władz komendanta posterunku w Silnie p. Gmerek. Pan Gmerek bowiem krytycznie patrzył nie raz na posunięcia władzy Wilczej Kępy i jego wprawne policyjne oko nieraz widziało rzeczy, które wcale nie umiały w nim przekonać do pana sołtysa.

Pan sołtys również niechętnie patrzył na niedyskretnego komendanta i postanowił zwalczyć nieproszonego kontrolera... piórem. Zaczął pisać tajne donosy.

Pisał długo i ładnie choć niecisłe i z pewną tendencją, która nie uszła uwagi miarodajnych czynników.

Wskutek tej literatury coraz częściej zapraszano sołtysa na ławę oskarżonych, gdzie zasiadał za najrozmaitsze oszczerstwa. Znużono się panu Borowskiemu kierowanie listów do tak niewdzięcznych adresatów, to też skierował ostatnie enuncjacje wprost do pana Wojewody.

Zasiadł więc na ławie oskarżonych, a jak zasiadł tak i dokończył tego siedzenia w kryminale, gdzie tygodniowy areszt wytracił mu pióro z wprawnej dłoni autorskiej. Pan Borowski ma jednak energię niespożyta, napisał więc znowu do K. P. P., ale tu w odpowiedzi dostał wyrok, skazujący go na 30 zł grzywny i na zapłacenie kosztów sądowych.

— „Na szlaku nowych idei”. W najbliższą niedzielę prezes Towarzystwa Kooperatystów p. mgr. J. Głębowicz wygłosi w sali kina „Światowid” o godz. 12 w południe odczyt pt „Na szlaku nowych idei”

— Zawody tenisowe. — W niedzielę dnia 11 czerwca 1933 roku od godz. 9 do 15-tej na kortach tenisowych Szkoły Podchorążych Artylerji (koszary na Mokrem) odbędą się ciekawe i emocjonujące zawody tenisowe szkół podchorążych: Kawalerji (Grudziądz), Piechoty (Bydgoszcz) i Artylerji (Toruń) o nagrodę przechodnią Komendanta Szkoły Podchorążych Artylerji.

Wstęp bezpłatnie.

— Prywatna szkoła przygotowawcza im. Marii Konopnickiej przy ulicy Warszawskiej 10-12 przyjmuje wpisy dzieci od lat sześciu do kl. I, II i III. Informacje i zgłoszenia codziennie od godz. 13-14. Przystanek tramwajowy przed szkołą. (2433)

— Zapisy do szkół powszechnych. Zarząd Pomorskiego Towarzystwa Szkoły Powszechnej zawiadamia, że zapisy do wszystkich klas sześcioklasowej szkoły Towarzystwa już się rozpoczęły i odbywają się w budynku szkolnym przy ul. Piastowskiej Nr. 2 (obok dworca Toruń-miasto) codziennie od godz. 11 do 13. Szkoła mieści się w pięknym i higienicznie urządzonego budynku, prowadzi od najniższych klas język francuski, gimnastykę rytmiczną i przygotowuje do gimnazjum. (3129)

— Oddział Żeński Zw. Strzeleckiego. Przy pominięciu że walne zebranie Oddziału odbędzie się w poniedziałek dnia 12 czerwca br. o godzinie 19 wiecz. w świetlicy grodzkiej ZS. przy ulicy Jagiellońskiej 4 (Koszary Piłsudskiego). Obecność wszystkich członkin obowiązkowa. Goście mile widziani. Zarząd.

— Wystawa w Muzeum Miejskim 700 lat Torunia. Prehistorja Torunia i okolicy. Archiwalja i druki toruńskie. Sztuka kościelna i świecka. Pamiątki miejskie i cechowe. Otwarta codziennie w godzinach od 10 — 15 i 17 —

19. Wstęp 50 i 20 groszy, dla wycieczek ponad 10 osób zniżki.

— Wpisy do Państwowej Szkoły Zawodowej Żeńskiej, Toruń ul. Strumykowa 4, odbywają się codziennie od 9 — 13 i od 16 — 18. Egzamin wstępny dnia 16 czerwca o godzinie 8. 3385

— Zapisy do Szkoły Handlowej w Toruniu. Dyrekcja 3 kl. Koedukacyjnej Szkoły Handlowej ze specjalną klasą 4-tą o kierunku ekonomiczno-handlowym Izby Przemysłowo-Handlowej komunikuje, że na 1933-34 rok szkolny będą przyjmowani kandydaci (tki), którzy (re) ukończyli (ły) 6 klas szkoły powszechnej.

Zapisy przyjmuje dyrekcja szkoły przy ul. Szpitalnej 6 (obok kościoła św. Jakóba) w godzinach urzędowych. 3395

Kronika policyjna

— Mieli pecha. Wczoraj w nocy nieznanymi sprawcy usiłowali włamać się do mieszkania inż. Schoenscheffera przy ul. Słowackiego 64. Zbudzeni domownicy brękiem wybijanych szyb, spłoszyli sprawców.

— Zasląbnięcie. Na ulicy Kościuszki zasląbła nagle w bólach porodowych 24 letnia Gertruda Brzuszkiewicz. Karetką pogotowia odwieziono Brzuszkiewiczową do szpitala miejskiego

„Legionu przy ognisku”

Pod powyższym tytułem wyszła broszurka pióra Z. Czabańskiego wydana przez Zrzeszenie organizacji uczniowskich na terenie Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Toruniu.

Tytuł jest zarazem treścią książki.

Fabuła jest nadzwyczaj ciekawa. W zwierciadle dobrośliwej satyry przebiega się wierny obraz życia legionowego.

Czysty dochód z sprzedaży broszurki przeznaczono na dokończenie budowy kolonji uczniowskiej w Jastarni. Pierwszy raz zainscenizowano gawędę legionową staraniem „Kółka polonistyczne Seminarjum Naucz. męsk. w

603,90 zł. czystego zysku przyniosł „Tydzień Dziecka”

Wojewódzki Komitet „Tygodnia Dziecka” powierzył urządzenie „Tygodnia Dziecka” Pomorskiemu Zrzeszeniu Wojewódzkiemu Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, które zaprosiło do współpracy wszystkie organizacje kobiece: — wspólnymi siłami, pod przewodnictwem p. starościny Rogońskiej urządzony został „Tydzień Dziecka”.

Program „Tygodnia Dziecka” obejmował: uroczyste nabożeństwo, odprawione przez ks. prałata Sienkiewicza; odczyt p. dr. Berdziejówny „Jak wychować zdrowe dziecko”; przedstawienie teatralne p. t. „Kubus-bobacz”; wielki festyn w Cegielni; zbiórka uliczna.

Zbiórka uliczna przyniosła dochód 265 zł, festyn dał czystego dochodu 246,90 zł, Teatr dla dzieci dał dochód 92 zł — czysty dochód z „Tygodnia Dziecka” wyniósł zatem razem 603,90 zł która to kwota przeznaczona jest na kolonję letnią dla najbiedniejszej dziatwy Torunia.

Wszystkim Paniom, które swą ofiarną pracą przyczyniły się do zrealizowania imprez; brały udział w zbiórce ulicznej, oraz wszystkim Ofiarodawcom fantów na loterię składa Zrzeszenie Wojewódzkie Zw. Pracy Ob. Kobiet tą drogą serdeczne „Bóg zapłać”.

Właściciele nieruchomości radzą

Nadzwyczajne walne zebranie Towarzystwa właścicieli nieruchomości, odbyło się w ub. czwartek, w dużej sali Strzelnicy przy licznych udziałach członków.

Po zagajeniu i powitaniu zebranych, przez przewodniczącego p. Borowskiego, odczytano referat z ogólnego zjazdu właścicieli nieruchomości w Warszawie. Z zestawień cyfrowych wynika, że właściciele nieruchomości w Polsce jest pół miliona, z czego do Związku należy tylko około 20 tysięcy.

Następnie odczytano memoriał wysłany do p. Prezydenta Rzplitej i p. Prezesa Ministrów, w sprawie postulatów właścicieli nieruchomości na Pomorzu. W dyskusji poruszano szereg bolączek podatkowych i innych, zaapelowano do wszystkich właścicieli o zapisywanie się na członków oraz regulowanie zaległych wkładek.

Dłuższą i ożywioną dyskusję wywołało stanowisko jednego z członków co do podatku kościelnego. Dyskusja była tak gorąca, że chwilami zdawało się, że zebranie zostanie rozbite. Po zażegnaniu tej „burzy” przez p. mjr. Leśniewskiego, zebranie o godz. 22,30 zamknięto.

Wycieczka prawników statkiem dancing bridge do Ciechocinka

Kolo Sędziów i Prokuratorów przypomina wszystkim członkom i gościom wycieczkę, jaka odbędzie się w tę niedzielę tj. dnia 11 bm. statkiem „Toruń” do Ciechocinka. Równocześnie Zarząd Kola zaprasza ponownie wszystkich członków Towarzystwa Prawniczego jak również gości imprez tegoż do udziału w powyższej wycieczce. Zbiórka uczestników wycieczki nastąpi w niedzielę o godz. 8,45 przed przystanią „Vistuli” przy nowym moście, odjazd statku zaś punktualnie o godzinie 9. W Ciechocinku odbędzie się o godzinie 14 wspólny obiad w „Europie” poczem będzie na miejscu dancing do godziny 18. Przygrywać będzie orkiestra Golda. Powrót do Torunia nastąpi o godzinie 19 z nad Wisły. Nadmieniamy, że na pokładzie statku również będzie dancing a dla nie tańczących stoliki i karty do brydża. Nadmieniamy, że ze względów od organizatorów wycieczki niezależnych na statku bufetu nie będzie.

W razie deszczu wycieczkę odłoży się na późniejszy termin, niepewna pogoda wszakże nie będzie uważana jako przeszkoda do odjazdu.

„Kobieta i smaragd”

W odpowiedzi na pytania naszych czytelników donosimy, że recenzji z „Kobiety i smaragdu” H Jenkins'a nie zamieściliśmy, gdyż sztuka ta zdaniem naszym nie zasługuje na poważne traktowanie.

Toruniu” dnia 25 marca 1933 roku dla uczczenia imienia Marszałka Piłsudskiego przy najliczniejszym udziale uczniów i publiczności.

Specjalne uznanie należy się prof. J. Fitowskiemu za której to inicjatywą i staraniem całość doszła do skutku. Owocny i ofiarny trud oraz miła i pożyteczna treść broszurki zasługują na jaknajwiększe poparcie.

Bryła polskiego węgla

popłynie na kajakach harcerskich Wisłą do morza

Program spławu przez Pomorze

Pod takim hasłem Główna Kwatera Harcerzy przygotowała sztafetę kajakową, która oprócz znaczenia turystycznego posiadać będzie wielkie znaczenie gospodarcze. Bo oto nie kto inny jak młodzież polska wskaże społeczeństwu polskiemu drogę, która przy racjonalnym wykorzystaniu doprowadzić może nasze stosunki gospodarcze do potężnego znaczenia, a tem samem staniami wśród pierwszych potęg gospodarczych świata. — Harcerstwo polskie podejmując tę imprezę, pragnęło nadać jej przedewszystkiem charakter gospodarczy wyznaczając trasę sztafety przez tereny, które przecięte być winny pasmem kanałów łączących (da) Boże jak najprędzej) Górny Śląsk z Wisłą i Morzem.

Bieg sztafety rozpoczyna się dnia 12-go czerwca o godz. 10,30 z Mysłowic po uprzednich uroczystościach w Katowicach. Z Mysłowic, bryłę węgla wydobyta z prastarej ziemi śląskiej przewiez. Przemszą i Wisłą do polskiej bramy na szeroki świat, wręczona zostanie w dniu 18 czerwca Marynarce Wojennej jako symbol, że obrona przez nią łączności ze światem musi być najważniejszym i najświętszym obowiązkiem Narodu i Państwa. — Po uroczystym przejściu węgla w Gdyni złożony on zostanie w Muzeum Szkoły Morskiej w Gdyni na znak, że szkoła ta kształci ludzi, któ-

Echa wielkiego pożaru w Wielu

Straty wynoszą przeszło 200 tys. zł.

Kłęsa pożarów w pow. chojnickim przybrała w ostatnich dniach wprost katastrofalne rozmiary. Niedawno temu spłonęła część Karsina, 120 ha lasu koło Brus i poważna część wioski Kaszuby.

Dnia 6-go czerwca, jak już o tem donosiliśmy to samo spotkało Wielę. Przed południem, około godz. 10 wybuchł ogień w zabudowaniach p. Knopika. Z powodu silnego wiatru, ogień rozszerzył się na sąsiednie zabudowania, obejmując całą ulicę Dąbrowską.

Członkowie miejscowej Straży Pożarnej w większej ilości znajdowali się w Brusach przed Komisją poborową. Zawiadomieni telefonicznie o wypadku, natychmiast podążyli do Wielu, aby ratować swe mienie. Do pomocy przybyły Straże Pożarne z okolicznych wiosek, — a nawet z Czernia i Chojnic.

Na miejsce wypadku przybył również Starosta powiatowy z Chojnic, p. dr. Mieszkowski, oraz policja śledcza, przeprowadzając na miejscu dochodzenia, celem skonstatowania przyczyn pożaru. Zaznaczyć wypada, że dzień przed tem, t. j. 5 czerwca, wybuchł pożar w domu Orlaków — na tej samej ulicy. Zauważony w chwili powstawania pierwszych kłębow dymu — został bardzo szybko ugaszony.

Skutki pożaru ostatniego są straszne. Prawie wszystkie zabudowania przy ul. Dąbrowskiej spłonęły. Z dymem pożaru zniknęło 16 domów mieszkalnych, nie licząc zabudowań gospodarskich (stodół, szop, chlewo). 33 rodzin pozostało bez dachu nad głową. Szkody wynikłe z katastrofy obliczają na przeszło 200.000 złotych. Wśród poszkodowanych, byli tacy, którym spaliły się pieniądze.

Podgórz

— Z życia Koła P. Z. S. W ub. środę odbyło się zebranie zarządu Koła P. Z. S. Przewodniczył ob. nac. Szpica, protokół prowadziła ob. Stefurakówna, sprawozdanie kasowe złożył ob. St. Graczyk. Na święto powiatowe PW i WF w Chelmży uchwalono dla oddziałów męskiego i żeńskiego Z. S. odpowiednie subwencje. W toku dalszych obrad postanowiono rozszerzyć bardzo znacznie opiekę moralną i materialną nad młodzieżą strzelecką przez urządzanie odczytów, wykładów i imprez sportowych. Wyrazem intensywnej pracy Zarządu jest stale zdobywanie coraz szerszych rzeszy Obywatelstwa do Koła oraz harmonijna współpraca z oddziałami Z. S.

rzy ten węgiel „symbol pracy i dobrobytu” eksportują na szeroki świat.

Program tej imprezy w Toruniu jest następujący: W dniu 12 czerwca o godz. 18,30 drużyny harcerskie w Toruniu żeglarska i lotnicza zameldują Panu Wojewodzie Pomorskiemu o rozpoczęciu biegu sztafety. — Dnia 16 czerwca, w piątek, o godz. 19 na prawym brzegu Wisły przy Ośrodku Wodnym P. W. (koło mostu kolejowego) nastąpi przywitanie kajaków wiozących symboliczną bryłę węgla.

W uroczystym akcie weźmie udział

p. Wojewoda Pomorski, który przyjmie węgiel z rąk harcerzy nieszawskich i wręczy go harcerzom toruńskim, którzy powiozą ten symbol naszej tężyzny gospodarczej dalej.

Oprócz symbolicznej bryły węgla przywiozą harcerze specjalne pozdrowienia od środowisk harcerskich, biorących udział w tej imprezie dla miasta Torunia, z okazji Jego Jubileuszu.

Impreza ta o poważnym znaczeniu turystyczno - gospodarczym niewątpliwie zainteresuje całe społeczeństwo pomorskie.

Dwudniowe obrady w Pomorskiej Izbie Rolniczej

W dniach 8 i 9 bm. odbyły się obrady w Pomorskiej Izbie Rolniczej w Toruniu wszystkich Inspektorów Szkół Rolniczych oraz Instruktorów Osadniczych wojew. pomorskiego w sprawie omówienia wytycznych i planu pracy w akcji organizacji przykładowych gospodarstw mniejszych.

W obradach wzięli udział: delegat Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych — p. nac. Biskupski; z Pom. Urzędu Wojewódzkiego Nacz. Wydziału Rolnictwa — p. K. Ceceniowski; z Okręgowego Urzędu Ziemskiego — p. Inspektor Horodko oraz pp. Insp. Inż. Wł. Polakowski, p. radca Tollik i inni, z Pomorskiej Izby Rolniczej — p. komisarz J. Sakowicz, Dyrekcja oraz wszyscy naczelnicy wydziałów.

Podczas obrad wygłoszone zostały następujące referaty:

1) Organizacja pracy nad akcją org. go-

spodarstw przykładowych mniejszych — p. Insp. Pietraszewski.

2) Tematy doświadczeń i pól pokazowych w osadniczych kołach doświadczalnych — p. Inż. Semicki.

3) O ustawach ziemskich dotyczących osadników — p. insp. O. U. Z. — Horodko.

4) O ustawach oddłużeniowych i ulgach podatkowych — p. Nacz. Głębowicz.

5) Referaty hodowlane: a) bydło — p. Insp. Skrzypek, b) świnię — p. Insp. Schmaching, c) kury — p. Insp. Wabiński.

Nad każdym z referatów była prowadzona rzeczowa i wszechstronnie wyczerpująca dyskusja.

Po zakończeniu obrad, t. j. w dniu 9-go wszyscy uczestnicy obrad udali się autobusami do Bierzysłowa w celu obejrzenia kurnika wykonanego ze słomy u księdza Ziębarskiego.

Znany roślinny PUDER ABARID

wyrobiamy obecnie w 12-tu kolorach.

Zwracamy uwagę na nowe kolory, specjalnie — do opalanej cery

Pêche-foncé, Mandarine i Ambrée.

Puder Abarid o subtelnym zapachu nie psuje cery, nie zatyka por skóry doskonale przylega, odświeża i matuje cerę

Napad bandycki w Reczu pod Żninem

Onegdajszej nocy, pomiędzy godziną 24 a 1 wlamano się dwóch nieznanych opryszków do mieszkania szewca Rudolfa Jędraszaka i Tomasa Leśniewskiego w Reczu. Sprawcy weszli do mieszkania przez kuchenne okno. Jędraszak usłyszawszy brzęk szyb wstał z łóżka, chcąc się przekonać skąd pochodzą te trzaski. W pewnym momencie bandyci dostawszy się do pokoju, położyli Jędraszaka potężnym uderzeniem kółkiem po głowie. Jeden z nich pod groźbą rewolweru wymusił od J. całą gotówkę jaką posiadał tj. 758 zł.

Drugi w międzyczasie udał się do kuchni, przyniósł sznur od bielizny, którym złoczyńcy skrepowali Jędraszaka i przywiązali do łóżka

zdejmując mu przy tej operacji srebrny zegarek z ręki. Następnie sprawcy włożyli J. kartofel w usta zawiązali mu twarz powłóczką, zdjętą z poduszki i pozostawiając go w tej przykrej sytuacji udali się na pierwsze piętro do mieszkania Leśniewskiego. Tam zapukali do drzwi z wezwaniem Otworzyć — policja! Gdy Leśniewski drzwi nie otworzył — bandyci wyważyli je siłą i znów pod groźbą rewolweru wymusił od niego 120 zł. gotówki.

Jak się w ostatniej chwili dowiadujemy obaj bandyci zostali już ujęci i odstawieni do aresztu śledczego. Ze względu na toczące się dochodzenia nazwisk ich nie ujawniono.

Taki stary i... defraudant

64 letni urzędnik magistracki Mieczysław Januszewski z Kcyni musiał być nielada specjalistą w prowadzeniu ksiąg jeśli w okresie od roku 1924 do 1930 potrafił ukrywać przed oczy ma władz „manko” kasowe w wysokości zł. 2724,48. Sumka ta, pochodząca z niedoksięgowanych pozycji ściąganej podatku lokalowego utonąła w kieszeni buchaltera, który jako, że były to pieniądze „lokalowe” — pozostawiał je systematycznie w różnego rodzaju restauracjach barach i innych lokalach.

Aż wreszcie sprawa się wydała. Stało się to wówczas, gdy wprowadzono nowe księgi kasowe. Pechowiec stanął onegdaj przed Sądem Okręgowym w Bydgoszczy. Na rozprawie — nieborak tłumaczył się, że pieniądze te zawirusowały się najprawdopodobniej przy wprowadzeniu nowego systemu rachunkowego, jednak Sąd po przesłuchaniu kilku świadków doszedł do innego przekonania i skazał go na roczek kary, zawieszając mu wykonanie kary, ze względu na okoliczności łagodzące na 3 lata.

Przy cierpieniach nerek, chorobach dróg moczowych, pęcherza moczowego i dolnego odcinka kiszek naturalna woda gorzka Franciszka-Józefa łagodzi i usuwa szybko gwałtowne bóleci przy wypróżnieniu. Zalecana przez lekarzy.

Programy radiowe

Sobota, 10 czerwca

Warszawa: 12,10 Płyty gramofonowe; 15,15 Kom. gospodarczy; 15,25 Wiadomości wojsk. i strzeleckie; 15,35 Słuchowisko dla dzieci p. t. „Narodziny świetlika” p. g. Konarskiego w radjo fonizacji I. Dehnelówny; 16,00 Muzyka lekka; 16,40 Odczyt p. t. „Rafael” (w 450 rocznicę urodzin), wygł. dr. J. Puciata-Pawłowska; 17,00 Audycja dla chorych ze Lwowa; 17,30 Płyty gramofonowe; 17,40 Odczyt; 18,00 Muzyka lekka i taneczna; 18,55 Przemówienie inż. Królikowicza p. t. „O meetingu lotniczym w 1910 r.” 19,20 „Bieżące wiadomości rolnicze”, wygł. p. J. Piątek; 19,30 „Na widnokręgu”; 20,00 Muzyka lekka; 20,55 Wiadomości sportowe; Dalszy ciąg koncertu; 22,05 Koncert chopinowski w wykonaniu Z. Rabecwiczowej; 22,40 Feljeton pt. „Opera narodowa”, wygł. p. L. Romult; 23,00 do 24,00 Muzyka taneczna W przerwie od 23,30 do 23,35 „Wiadomości z kraju dla członków Polskiej Ekspedycji Polarnej na wyspie Niedźwiedziej” — transmisja z Krakowa.

Niedziela, 11 czerwca:

Warszawa: 10,05 Nabożeństwo z Poznania; 12,15—13,00 Koncert w wykonaniu orkiestry Z. Z. K. Kolejarzy Podhalańczyków z Nowego Sącza z okazji X walnego zjazdu delegatów Kół Związku Zawodowego Pracowników Kolejowych Rzplitej Polskiej. Orkiestra pod batutą Wolfstala; 13,00—14,00 Transmisja z Ciechocinka (basen) muzyki lekkiej; 14,00 Odczyt z Poznania; 14,20 Transmisja ze Lwowa, Międzynarodowy wyścig okrężny „Grand Prix” (Start) 14,45 „Zielone użytki”, wygł. inż. W. Chmielecki; 14,20—14,45 i 15,05—16,00 Muzyka ludowa w wykonaniu orkiestry Adama Stromberga i Władysława Kaczyńskiego oraz Henryk Ładosz (piosenki); 16,00 Program dla młodzieży: a) Radjotygodnik „Co się dzieje na świecie” w opracowaniu Br. Winawera, b) Książki — książki „Książki zorganizowana przez Kom. Pomocy Tow. Bibliotek Publ.”; 16,30 „Kącik językowy”; 16,45 Pogadanka pt. „Jak zużytkować urlop robotniczy”; 17,00—17,30 Transm. ze Stadjonu Hippičznego w Łazienkach. Międzynarodowe zawody konne. (Rozgrywka o Puchar Narodów); 17,30—18,10 Koncert popołudniowy; 18,10 Transmisja ze Lwowa. Międzynarodowy wyścig Okrężny „Grand Prix” (finisz); 19,00 Słuchowisko z Krakowa; 19,40 Skrzynka pocztowa techniczna — omówi p. W. Frenkiel; 20,00 Transmisja z Parku Łazienkowskiego w Warszawie (Pomarańczarnia). „Wieczór Kultury Ludowej”; 22,00 Muzyka taneczna; 22,25 Wiadomości sportowe; 22,45 Muzyka taneczna; 23,00—23,05 Kom. w języku polskim i francuskim z Międzynarodowych zawodów hippicznych (Puchar Narodów).

Poniedziałek, 12 czerwca:

Warszawa: 7,00 Sygnał czasu i pieśń „Kiedy ranne wstają zorze”; 7,05 Gimnastyka; 7,15 Dziennik poranny i wiadomości sportowe; 7,20 Muzyka z płyt gramofonowych; 7,52 Chwilka gospodarstwa domowego; 7,55 Program na dzień bieżący; 11,57 Sygnał czasu z Warsz. Obs. Astr. Hejnał z Krakowa; 12,05 Płyty gramofonowe; 14,55 Płyty gramofonowe; 15,10 Kom. Państw. Inst. Ekspert; 15,15 Płyty gramofonowe; 15,25 Kom. gospodarczy; 15,45 Przegląd komunikacyjny; 15,50 Płyty gramofonowe; 16,00 Popularny koncert orkiestry symfonicznej z Ciechocinka; 17,00 Pogadanka w języku francuskim; 17,15 Arje i pieśni w wykonaniu E. Hoffmanowej, akomp. prof. L. Urstein; 17,45 Recital klawesynowy M. Trombini-Kazuro; 18,15 Odczyt pt. „Polska przemysłowa czy rolnicza” wygł. p. J. Poniatoński (z cyklu „Zagadnienia gospodarcze”); 18,35 Piosenki w wyk. A. Boguckiego, J. Czaplackiego; Chóru Juranda, J. Brochwiczów i St. Nowickiej (płyty); 19,40 Feljeton p. t. „Życie literackie”, wygł. p. St. Adamczewski; 20,00 „Skrzynka pocztowa rolnicza”, omówi inż. W. Tarkowski; 20,15 Audycja zorg. z okazji Zjazdu Elektryków Polskich i Czechosłowackich w Warszawie; 20,15—20,30 Przemówienie ze studja P. R. Transmisja koncertu z Filharmonji Warszawskiej; 22,30 Wiadomości sportowe; 22,45—23,00 Muzyka taneczna.

Całkowite lub częściowe urządzenie pensjonatu

5-cio pokojowe z kuchnią wraz z pościelą okazujecie do sprzedania.

Zgłoszenia do firmy „ORIENT” Dom Transportowy Gdynia vis-a-vis Eksp. Tow. P. K. P. Tel. 1584

3373

DOLEGLIWOŚCI ŻOŁĄDKOWE
i jelitowe, zaburzenie przewodu pokarmowego, obstrukcja, niesmak w ustach, atonja kiszek, odbijanie, mdłość, leczy skutecznie
ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA,
usuwają bezboleśnie substancje gnilne i trujące, nagromadzone w organizmie wskutek złej przemiany materji.
Cena pud. zł. 1.50, podw. pud. zł. 2.50.
Żądać w aptekach i składach aptecznych.

Wyjeżdżam

od 15-go czerwca na 4 tygodnie.

Dr. Hoffmann

Specjalista chorób nerwowych.

3421

PAŃSTWOWY BANK ROLNY - AGENTURA W GDYNI, GDYNIA

ul. Mościckich vis-a-vis Dworca. Tel. 1851, 1852, 1853, 1723, 1773. Godziny kasowe od godz. 8¹/₂ do 13¹/₂, w soboty od 8¹/₂ do 12.

**Załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące.
Dogodna lokata kapitałów przy maksymalnym oprocentowaniu.**

Wkłady oszczędnościowe poręczone całym majątkiem Państwowego Banku Rolnego, stanowią **jaknajlepiej zabezpieczoną** lokatę zarówno dla drobnych oszczędności, jak i większych kapitałów.

Kapitał zakładowy P. B. R. wynosi **130 milionów złotych.** Fundusze rezerwowe wynoszą **ponad 34 miliony złotych.**
Majątki rolne P. B. R. obejmują **ca 38 tysięcy hektarów.**

Zawiadamiam, że od dnia 29 maja 1933 r. prowadzę
**w Chelmży
kancelarię po adwokacie
dr. Hrehorowiczu.**
**Dr. Włodzimierz Kaczmarczyk
adwokat.**
3149

**Z powodu święta Bożego Ciała
będą biura nasze
w czwartek, dnia 15-go czerwca br.
nieczynne.**
**Związek Banków Polskich
w Gdańsku.**
3397

GASTRONOM
RESTAURACJA i WINIARNIA
Bydgoszcz, Marszałka Focha 20. Tel. 173.
POLECA:
Smaczne i tanie obiady i kolacje.
Dobrze pielęgnowane napoje.
Wina Krajowe i zagraniczne.
Kręgielnia — Pokoje towarzyskie oraz do zebrań — Renomowany zakład eleganckiego towarzystwa.
Właśc. **Związek Zaw. Prac. Przem. Gastronomiczno-Hotel.**
Oddział Bydgoszcz.
3422

OBWIESZCZENIE.
Komornik Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy, rew. II. Stefan Kustrzyński zamieszkały w Bydgoszczy, ul. Gdańska 95, ogłasza że: w dniu 14 czerwca 1933 r. od godz. 11,00 nie później, jednak niż w dwie godziny w Bydgoszczy, przy ul. 3-go Maja 15 odbędzie się publiczna licytacja ruchomości składających się z pianina czarnego, kanapy pluszowej z fotelem, 1 dywanu, 1 lustra z podstawką, 1 bufetu dębowego, 1 kredensu, 1 stołu rozkładanego, 6 krzeseł, 1 radja 3 lampowego, kanapy pluszowej i 1 obrazu. Oszacowanie nastąpi w dniu licytacji. Ruchomości można oglądać w dniu licytacji na miejscu sprzedaży, w czasie wyżej oznaczonym.
Komornik (—) St. Kustrzyński w Bydgoszczy.
3420 Zł. 1155/8

OBWIESZCZENIE.
Komornik Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy, rew. II. Stefan Kustrzyński zamieszkały w Bydgoszczy, ul. Gdańska 95 na mocy art. 602, i 604 K. P. C. ogłasza, że: w dniu 13 czerwca 1933 r. o godz. 12 nie później, jednak niż w dwie godziny, w Bydgoszczy, przy ul. Kołłątaja nr. 10 odbędzie się publiczna licytacja ruchomości składających się z samochodu ciężarowego marki „Chevrolet” oszacowanego na łączną sumę zł. 6.000,00, którego można oglądać w dniu licytacji w miejscu sprzedaży, w czasie wyżej oznaczonym.
Komornik (—) St. Kustrzyński w Bydgoszczy.
3419 Zł. 1154/8

OBWIESZCZENIE.
Komornik Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy, rew. VI. W. Kurman, św. Florjana 3, na zasadzie art. 602 K. P. C. ogłasza że: w dniu 13 czerwca 1933 r. od godz. 11 (nie później niż w dwie godziny) w Bydgoszczy przy ul. Orla Nr. 8 odbędzie się publiczna licytacja ruchomości, należących do Jana Parzysza a mianowicie: 1 pianino czarne firmy B. Sommerfeld w stanie podniszczonym oszacowane na łączną sumę zł. 700,— które można oglądać w dniu licytacji w miejscu sprzedaży, w czasie wyżej oznaczonym.
Bydgoszcz, dnia 27 maja 1933 r. Zł. 947/8
Komornik W. Kurman w Bydgoszczy.

OBWIESZCZENIE.
Komornik Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy, rew. VI. W. Kurman, św. Florjana 3, na zasadzie art. 602 K. P. C. ogłasza że: w dniu 14 czerwca 1933 r. od godz. 11 (nie później niż w dwie godziny) w Bydgoszczy przy ul. Szubińskiej Nr. 31 odbędzie się publiczna licytacja ruchomości, należących do Jana Mączkowskiego, a mianowicie: umeblowania mieszkaniowego, 1 konia karo gniadego, oraz 1 wozu rzeźnicznego z przykrywką oszacowanych na łączną sumę zł. 545,— które można oglądać w dniu licytacji w miejscu sprzedaży, w czasie wyżej oznaczonym.
Bydgoszcz, dnia 26 maja 1933 r. Zł. 951/8
Komornik W. Kurman w Bydgoszczy.
3429

POLSKI FIAT

samochody osobowe i ciężarowe dla wszelkich celów, autobusy poleca jako przedstawiciel do bezwzględnej dostawy i przyjmuje zamówienia na dogodnych warunkach spłaty.

STACJA OBSŁUGI

i dostawa oryg. części zamiennych.

Opony samochodowe — Akcesoria — Własne warsztaty naprawcze — Również polecam motocykle B. S. A. — Maszyny do pisania i rowery.
Proszę o zwiedzenie wystawy.

W. KATAFIAS **Zaprzyśięty Rzecznik**
Toruń, Rynek Nowomiejski 25, telefon 447
3298

Gimnazjum Żeńskie T. N. S. W. w Bydgoszczy

ul. Kujawska 4, telefon 17-29

3426 przyjmuje wpisy do:

- 1) III. — VII. kl. gimnazjalnej
- 2) V. i VI. kl. przygotow. żeńskiej (odpow. I. i II. kl. gimn.)

Oplaty od 22 zł. miesięcznie.

Egzaminy wstępne w połowie czerwca.

Zakład posiada prawa szkół państwowych

Dyrekcja Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy

podaje do wiadomości, że egzaminy wstępne odbędą się: 3357

- a) Do Szkoły Rzemieśniczej 16 czerwca i 18 sierpnia r. b.
- b) Do Szkoły Przemysłowej na Wydział Chemiczny i Miernarski 11 września.

Wszelkie informacje udziela Sekretariat Szkoły (ul. Św. Trójcy 37) od godziny 9-tej do 14-tej.

OBWIESZCZENIE.

Komornik Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy, rew. VI. W. Kurman, św. Florjana 3, na zasadzie art. 602 K. P. C. ogłasza że: w dniu 13 czerwca 1933 r. od godz. 14 (nie później niż w dwie godziny) w Bydgoszczy przy ul. Grunwaldzkiej Nr. 22 odbędzie się publiczna licytacja ruchomości, należących do Kurta Winklera a mianowicie: 1 szafa do garderoby dębowa oszacowana na łączną sumę zł. 600,— którą można oglądać w dniu licytacji w miejscu sprzedaży, w czasie wyżej oznaczonym.
Bydgoszcz, dnia 29 maja 1933 r. Zł. 948/8
Komornik W. Kurman w Bydgoszczy.

OBWIESZCZENIE.

Komornik Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy, rew. VI. W. Kurman, św. Florjana 3, na zasadzie art. 602 K. P. C. ogłasza że: w dniu 13 czerwca 1933 r. od godz. 10 (nie później niż w dwie godziny) w Bydgoszczy przy ul. Orla Nr. 36 odbędzie się publiczna licytacja ruchomości należących do Franciszka i Rozalii Roso-łowskich a mianowicie: umeblowania mieszkaniowego, 1 maszyny do szycia, 48 kur oraz 2 kaguty oszacowanych na łączną sumę zł. 655,— które można oglądać w dniu licytacji w miejscu sprzedaży, w czasie wyżej oznaczonym.
Bydgoszcz, dnia 22 maja 1933 r. Zł. 949/8
Komornik W. Kurman w Bydgoszczy.

PRZETARG PRZYMUSOWY.

W dniu 13 czerwca 1933 r. o godz. 10,30 przy ul. Gdańskiej 35, sprzedam najwięcej dającym za natchmianową zapłatą: 1 pianino czarne marki „Schmidt”, oszacowane na łączną sumę 1.000,— zł. i można je oglądać w dniu licytacji w czasie wyżej oznaczonym.
Komornik Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy I. rewiru.
3428 Zł. 864/8

Wózki
dziecięce, najnowsze modele najtaniej 3194
Bydgoszcz, ul. Długa 5.

NA RATY
EXPRESS
KROMCZYŃSKI,
Poznań,
Al. Marcinkowskiego 5

Drut kołczasty
czarny, stary, w ko-
szulkach wagi ca 33
kg w całej długości
jednolity (nieprzer-
wany) okazuje na
sprzedaż. 3424
Modrzewskie Zakłady
Bydgoszcz
Jagiellońska 38
Telefon 1625.

Lustra
szkła, szyby samochodowe
najtaniej kupuje się w wy-
twórni luster R. Manela,
Bydgoszcz, Dworcowa 94,
tel. 1520. 3425

Inżyniera
córka poszukuje posady
przy dzieciach w solidnej
rodzinie wzgl. do pomocy
przy prowadz. pensjonatu.
Oferty pod „Sąd” „Agencja
Reklamy Prasowej” Byd-
goszcz, Dworcowa 54. (3427

Starsza
dziewczyna umiejąca goto-
wać i chować drób potrzebu-
je na od zaraz na majątek
blisko Gdyni. Zgłośz do
adm. Gazety Morskiej Gdyni.
3412

Salon mód
w powiatowym mieście
dobrze wprowadzony zaraz
korzystnie do sprzedaży.
Zgłoszenia do redakcji i ad-
ministracji „Gazety Gdań-
skiej”, Gdańsk, Kass. Markt
Nr. 21, pod numer 267.
3396

**Bacność Rolnicy
i Mleczarni!**
Pocynowanie wszelkich ma-
szyn mleczarskich wyko-
nuje **F. Kujawski**, Fabry-
ka Maszyn i Odlewnia Ze-
laza, Toruń. 2971

OBWIESZCZENIE.
Komornik Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy, rew. VI. W. Kurman, św. Florjana 3, na zasadzie art. 602 K. P. C. ogłasza że: w dniu 14 czerwca 1933 r. od godz. 11 (nie później niż w dwie godziny) w Bydgoszczy przy ul. Szubińskiej Nr. 31 odbędzie się publiczna licytacja ruchomości należących do Jana Mączkowskiego a mianowicie: umeblowania mieszkaniowego oszacowanych na łączną sumę zł. 705,— które można oglądać w dniu licytacji w miejscu sprzedaży, w czasie wyżej oznaczonym.
Bydgoszcz, dnia 26 maja 1933 r. Zł. 950/8
Komornik W. Kurman w Bydgoszczy. 3430

„Własna osada” Ktokolwiek życzy sobie posiadać **własną osadę** lub zamienić wysokooprocentowaną hipotekę na niewypowiedzianą pożyczkę amortyzacyjną — niechaj zażąda przysłania bezpłatnego prospektu od: **„NACEGE” Spółdzielnia Hipoteczna i Kredytowa Sp. z o. o. (G. m. b. H.)** Gdańsk, Oliva-Fürstliche Aussicht 15, Tel. 45504. Dotychczas przydzielono ponad złotych 1.250.000.
Informacji udziela: 3399
w Gdyni, p. K. Ulrichs, Kamienna Góra „Belweder” w Grudziądzu p. L. Weiss, Plac 23 Stycznia 18.
w Bydgoszczy p. H. Biehler, ul. Marsz. Focha 47.
w Inowrocławiu p. I. Chudziński, Kasztelańska 7.

DYREKCJA OKRĘGOWA KOLEI PAŃSTWOWYCH
w Gdańsku
ogłasza

przetarg publiczny

na dzierżawę niżej wymienionych przedsiębiorstw zarobkowych:

- A) z terminem objęcia w dniu 1. VII. 1933 kantoru wymiany pieniędzy na stacji Miasteczko.
- B) z terminem objęcia w dniu 6. VII. 1933 restauracji kolejowych na stacjach Kowalewo Pom. i Kornatowo. Termin składania ofert upływa z dniem 23. VI. 1933 o godz. 12 w południe.

Bliższe szczegóły przetargu ogłoszone są w Monitorze Polskim Nr. 130 dnia 8. VI. br. oraz na większych stacjach Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Gdańsku.

Informacji udziela Wydział Osobowy codziennie prócz dni świątecznych od godziny 11 do 13-tej.

Za Dyrektora Kolei Państwowych: (—) Pospischil,
Wicedyrektor Kolei Państwowych.

3400 Zł. 329/7

MAGAZYN TRUMIEN „OSTEN” Gdańsk, II. Damm 8. ZAKŁAD POGRZEBOWY

Poleca bogaty skład trumien wszelkiego rodzaju z sosny, dębu i do spalania oraz bielizny dla zwłok, poduszki, nakrycia po możliwie najtańszych cenach. Urządzanie pogrzebów całych i spalania zwłok, przewożenie zwłok specjalnym samochodem pogrzebowym.

Magazyn trumien „Osten”
Chowanie i palenie zwłok. Przedsiębiorstwo katolickie 2989
Własny wyrób.

OBWIESZCZENIE.

Komornik Sądu Grodzkiego w Wejherowie, rewiru I. Józef Myszkowski ogłasza, że na dzień 30 czerwca 1933 r. od godz. 9 rano został wyznaczony opis nieruchomości majątku dłużników Antoniego i Jadwigi Nadolskich, położonego w Bolszewie, powiat Morski pod znakiem akt sądowych Bolszewo karta 58 i 161. W związku z powyższym, na zasadzie § 2 art. 668 k. p. c. wzywa się wszystkie osoby, aby przed ukończeniem opisu zgłosiły swoje prawa do pomienionej nieruchomości lub jej przynależności.
Wejherowo, dnia 8 czerwca 1933 r. 3394
(—) Józef Myszkowski,
Komornik Sądu Grodzkiego w Wejherowie.

Nigdy nie zawiedzie się kto
w specjalnym składzie Artykułów Fotograficznych „Foto”
kupuje:
blony, klisze, papiery fotogr., aparaty
oraz każdy będzie zadowolony, jeżeli po-
wierzy swoje prace fotograficzne
„Laboratorium Foto Chemiczne” firmy
L. E. HANCZEWSKI
Grudziądz, 1827 Toruńska 10.

WĘGIEL - KOKS

brykiety o wadze 700, 1000 i 3900 kg. Drzewo opalowe

F-ma GIESCHE SP. AKC. biuro sprzedaży BYDGOSZCZ u. Gdańska 16, tel. 668 i 720.

3415

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Komornik Sądu Grodzkiego rew. VI. zam. w Toruniu ul. Szeroka 33 obwieszcza, że licytować będzie w dniu 13 czerwca 1933 r. o godz. 11-tej przy ul. Kościuszki w firmie Fabryka Kawy Słodowej właśc. L. Szarzyński, za gotówkę najwięcej dającym: 2 motory elektryczne, maszynę czyszczarkę, 2 maszyny do palenia kawy, silnik, 12 pasów zapędowych, bęben do glazowania kawy, młynek do mielenia kawy, transmisję, 4 tarcze drewniane, wagę decymalną, 18 różnych ciężarków, zbiornik okrągły, wagę stołową, 25 worków do zboża, 2 pompy z węzłem, 3 liry elektr., 1 kanapę, fotel, 2 krzesła biurowe, 52 skrzynie dychtowe, 2 walizki, 5 beczek dychtowych do kawy, 2 lampy duże do samochodu, 2 biurka, mapę ścienną, szafę biblioteczną, 2 obrazy, płaszcz zimowy, 2 platformy, wóz ręczny na resorach, koł kasztan, parę półszorków, 64 skrzyń dychtowych, 1 skrzynia do futra, 1 lampa stojenna i wiele innych rzeczy ocenionych na kwotę 12.046,65 zł.

(—) Janowski, komornik sądowy w Toruniu.

MEBLE wysiękane, z własnej pracowni MEBLE

oglądajcie bez przymusu kupna w firmie
M. ZAMOROWSKA — BYDGOSZCZ, STARY RYNEK 20

3423

BURSA DLA CHŁOPCÓW.

przy Państwowym Koedukacyjnym Gimnazjum (humanistycznym) w Gniewie n. Wisłą (Pomorze) zawiadamia, że zgłoszenia na przyjęcie do bursy na rok szkolny 1933/34 przyjmuje do dnia 30 czerwca.

Koszta całkowitego utrzymania wraz z obsługą wynoszą 60 zł. miesięcznie. Uczniowie winni przywieźć pościel własną. Zgłoszenia kandydatów należy kierować do stałego opiekuna bursy ks. profesora Wierchowskiego. Dyrekcja gimnazjum przyjmuje nowych uczniów do klas IV, V, i VI i do klasy I-szej nowego ustroju. Dla uczniów klas V i VI są stypendja w formie zmniejszonej opłaty za utrzymanie w bursie.

Zarząd Opieki Rodzicielskiej przy Państwowym Gimnazjum w Gniewie.

2968

Ogłoszenie.

Okręgowy Urząd Ziemiński ogłasza sprzedaż w drodze przetargu ofertowego materiałów nawierzchni z rozbranej boczniczy kolejowej maj. Brzezinko, pow. toruńskiego.

Materiały sprzedaje się za gotówkę, najwięcej dającemu.

Oferty należy składać do Okręgowego Urzędu Ziemińskiego w Grudziądzu, w kopertach zamkniętych z napisem: „Oferta na nabycie boczniczy kolejowej Brzezinko”.

Do oferty należy dołączyć dowód złożenia w Kasie Skarbowej wadium dla Okręgowego Urzędu Ziemińskiego w wysokości 5% zaofiarowanej ceny.

Otwarcie kopert nastąpi dnia 10 lipca rb. o godz. 10-tej.

Okręgowy Urząd Ziemiński zastrzega sobie wybór oferenta bez względu na zaofiarowaną cenę oraz nieprzyjęcie żadnej oferty.

Bliższych informacji można zasięgnąć osobiście lub pisemnie w Okręgowym Urzędzie Ziemińskim w Grudziądzu ulica Ogrodowa 31.

Materiały obejrzeć można na ośrodku maj. Brzezinko, pow. toruńskiego, stacja kolejowa Turzno.

Prezes Okręgowego Urzędu Ziemińskiego w Grudziądzu.
3434
Zl. 447 (Gr.)

Umundurowania jak i cywilne ubrania

z własnego i powierzzonego materiału wykonuje pierwszorzędnie, po niskich cenach

ZAKŁAD KRAWIECKI 2247

WL. SKOPINSKI
Grudziądz, ul. Wybickiego 31.

Kalotechnika

Pierwszorzędny 2945

Gabinet Kosmetyczny

dypł. „Université de Beaute Cedib” w Paryżu). Zabiegi i porady w zakresie nowoczesnej kosmetyki leczniczo-upiększającej. Odmładza, konserwuje. Usuwa wszelkie wady cery i włosów. Przyciemnia brwi rzęsy. Toruń, Prosta 2.

PIERWSZORZĘDNY

gabinet kosmetyczny

„Mimoza”

dypł. Université de beauté Cedib w Paryżu) odmładza, usuwa wszelkie wady cery i włosów, przyciemnia brwi i rzęsy. Toruń, Szeroka 37 II. p. 1150

MASŁO SERY

do dalszej sprzedaży 3160 poleca

Jan Lipiński

„Monopol”

Hurtownia masła i sera TORUN Mostowa 10. Tel. 588

Pokoju

z kuchnią poszukuje bezdzietne małżeństwo placę pół roku z góry. Zgłoszenia do „Dnia Pomorskiego” pod nr. 3406 Toruń.

Nowa willa

w Inowrocławiu w pobliżu Solanek korzystnie na sprzedaż. Adres Wiśniewski Wierchosławice, Inowrocław telef. 527. 3381

OBWIESZCZENIE O PRZETARGU PRZYMUSOWYM.

W dniu 13 czerwca 1933 sprzedawać będę w drodze przymusowego przetargu, najwięcej dającemu za natychmiastową gotówkę: 1) w Boguszewie pow. Grudziądz u rolnika Franciszka Brochockiego: 2 warchlaki po 50 kg.; 2) w Linowie u rolnika Pańcierzyńskiego: 1 lokomobilę (młóckarnię) marki Cegielski; 3) w Rychnowie p. Grudziądz u rolnika Hinza: 75 ctr. pszenicy. Przedmioty sprzedawać się mające oglądać mogą reflektanci w wyżej oznaczonych miejscach przed rozpoczęciem licytacji.

Komornik Sądu Grodzkiego Rewir I. w Grudziądzu.

Z prawami szkół państwowych 8-klasowe gimnazjum żeńskie

G. Winogrodzkiego w Wejherowie
przyjmuje zapisy do wszystkich klas, poczynając od klasy 2-giej.
Przy gimnazjum wstępne klasy koedukacyjne, przygotowujące do gimnazjum nowego typu

Miłość i małżeństwo

Pod powyższym tytułem wydał dr. A. Müller poradnik dla młodych małżeństw. Poradnik jest jednocześnie doskonałym doradcą we wszystkich zagadnieniach seksualnych, i wskazuje jak ustrzec się chorób wenerycznych. Dotąd rozeszło się go już 85.000 egzemplarzy. Cena — zł. 3,75, w oprawie — zł. 5,90 plus koszty przesyłki. Wysłać dyskretnie f-ma: Wehlleben & Weber G. m. b. H. Berlin W 30/R. 3082

Farby, Lakier, Pokosty, Krede

oraz wszelkie przybory malarskie, kupuje się najkorzystniej
w specjalnym składzie farb i lakierów
L. E. HANCZEWSKI
Drogerja Pod Orłem
Grudziądz, ul. Toruńska 10 — Tel. 673

Injektory

nowe i reperacje takowych cylindry do pomp, armatury do pory wykonuje P. ZAK Toruń, Prosta 30. Odlewania miedzi, założone w roku 6112. 2035

Młoda

panienka pochodzenia niemieckiego za wrze znajomość z inteligentnym Polakiem w celu kwersacji oferty do Dnia Pomorskiego Toruń. 3380

Ostrzeżenie

Obecnie nie wolno zaniedbywać dodawania dla świń krów, drobiu, prawdziwej Centraliny Michałowskiego, w aptekach, drogerjach. 3408

Zamiana

Zamienię domy w Berlinie, dające poważny netto-dochód na równowartościowe domy w Polsce. Szczegółowe oferty pod B.N.L. 4809 do Firmy „Ala” Berlin, Potsdamerstrasse. 3398

Tanio

i smaczne obiady i kolacje w restauracji

„Polonia”

Vis a vis teatru

Wieczorem dancing przy kwartecie damskim. Wstęp a przekonasz się.

Zobacz Kiermasz

Toruń, Szczytna z róg Szerokiej. Tysiące artykułów za bezcen. 3118

Pokój

umeblowany do wynajęcia Toruń, Bydgoska 45 m. 4. 3334

ARAGO

ST. GÓRSKIEGO PEWNY NA WYNIŚCZENIE ODCISKÓW

Naprawę wszelkich MASZYN ROLNICZYCH

uskutecznią szybko i tanio
Firma „PEDAB”
w Toruniu,
ul. Koszarowa 15/17 (3161)

Lodówka

pokojową, używaną, w dobrym stanie kupię. Zgłoszenia do administracji „Dnia Pomorskiego”. 3418

Szrobry!!!

miotły 75 gr. szczotki 45 gr. ściereki 85 gr. tylko Araczewski, Toruń Chelmińska przy Rynku.

Bezkonkurencyjnie

wszelkie moje wyborowe gatunki kawy codziennie świeże. Nowoczesna Palarnia Kawy, Araczewski Toruń, Chelmińska przy Rynku.

Parcele budowlane

od 700 metr. kwadr. do 1.200 przy wpłacie na sprzedaż kappis. Toruń-Mokre ul. Kozacka 68/74. 3383

Radio

z głośnikiem na prąd sprzedam. Toruń, Prosta 21/23, m. 3. 3022

Przyjmuje

bieliznę do prania i prasowania Toruń, św. Duchy 8/10 m. 6. 3404

Ziemniaki jadalne

w każdej ilości dostarcza loco dom po najkorzystniejszej cenie: „TRANZYT” Przedzaczno 20, tel. 242. 3283

Sprzedam dom

5 mieszkaniowy, z wolnym mieszkaniem ogrodem i 4-ma morgami ziemi za 5.000 zł, wpłata 4.000 zł. (Podgórz Wybudowanie). Wiadomość F. Wieteki Toruń-Mokre, Fort Żółkiewskiego.

Bieliznę

prawdziwie higienicznie wypraną i wyreperowaną bieliznę otrzymasz tylko w pralni „Rebus”, Gdynia, ul. 10 lutego w podwórzu. Czyszczenie chemiczne garniturów i przenień firan. Ceny najniższe. 1973

Przysposabiam do egzaminów, udzielam

lekcyj

francuskiego, angielskiego-niemieckiego i gry na fortepianie. Adamska, Sukienicza 4, Toruń. 8031

Stylowe

gabiny męskie (włoski renaissance) bogato artystycznie figuralne i ornamentalne, rzeźbione tanio na podwyższeniu. Wachowicz, rzeźbiarz, Pomorska 15. 3995

ARTYKUŁY KAPIELOWE

piękne pyjamy dla pań, panów i dzieci.
Płaszczki kapielowe,
trykoty itd. poleca w wielkim wyborze

P. ANFLINKOWA
GDYNIA

Świętojańska 59, w pobliżu Skweru Kościuszki.
Tel. 1870. Tel. 1870.

3413

Dr. med. F. Pokutyński osiedlił się

w Orłowie, ul. Morska obok Sołectwa.
Telefon 91466 i 91435 Telefon 91466 i 91435

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Nieruchomość położona w Grudziądzu i w chwili uczynienia wzmianki o przetargu zapisana w księdze gruntowej Grudziądz tom 59 k. 1730 o powierzchni 00,281 ha oraz 3670 mk. wartości użytkowej na imię kupca Franciszka Rucińskiego w Grudziądzu zostanie na wniosek zarządcy masy adwokata Żelaznego i w drodze przymusowego wykonania dnia 4 sierpnia 1933 r. o godz. 10 przed południem wystawioną na przetarg w niżej oznaczonym Sądzie pokój Nr. 2. Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze gruntowej dnia 7 lipca 1932 r. 3436

Grudziądz, dnia 17 maja 1933 r.
S. K. 28/32 Sąd Grodzki.

Koszulki

pończochy chusteczki do komunji św. poleca L. Poniński Toruń, Most Pauliński 3. 3401

Tennisowe

amerykańskie rakietki sprzedam, Kopyciński Sobieskiego 35, Toruń. 3402

Nowoczesny

skład ewent. z wielkim przyległym lokalem do wynajęcia Toruń Łazienna 28 3407

Pokój

umeblowany na dwie osoby do wynajęcia Toruń Podmurna 20. 3414

Siodło

używane, dobrze utrzymane, kupię natychmiast i proszę o oferty pod nr. 3410 do Administracji Dnia.

Ostrzeżenie

Rozgłaszających szkodliwe i fałszywe wiadomości o mej firmie pociągnę do odpowiedzialności sądowej A. Juchnicki Toruń Kopernika 17. 3403

Mieszkanie

3 lub 2 pokoje z kuchnią słoneczną, frontowe do wynajęcia z częściowym kupnem mebli. Adres w Administracji „Dnia Pomorskiego” Toruń. 3400

Ogłoszenia: wiersz milim. na stronie 7-lamowej . . . 0,20 zł
w tekście na pierwszej stronie . . . 1,00 zł
na drugiej i trzeciej stronie 0,80 zł — w tekście . . . 0,50 zł
Za ogłoszenia sądowe i urzędowe w drobnym składzie 25% drożej.
Drobne za słowo 15 gr. pierwsze słowo podwójnie.
Dla poszukujących pracy i nekrologi 25% zniżki, komunikaty 50 gr.
Za ogłoszenia skomplikowane i z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki
W Gdańsku za wiersze m/m na stronie 7-lamowej. . . 15 fen.
Lubne za słowo 3 fen. — tytułowe . . . 50 fen.
Przy sądownym ściąganiu należności rabat upada. Za terminowy druk przepisane miejsce ogłoszenia administracja nie odpowiada.

Redaktor odpowiedzialny Wacław Górnicki w Toruniu, Mickiewicza 3
Red. odpowiedzialny na Bydgoszcz Józef Dobroszański Mostowa 6.
Redaktor odpowiedzialny za sprawy W. M. Gdańska Wilhelm Grimmann, Gdańsk, Kassubischer Markt 21. I. p.
Redaktor odpowiad. na Gdynię Wiktor Mielnikow Gdynia, Świętojańska
Redaktor odpowiedzialny na Inowrocław Bronisław Jędrzejczak, Inowrocław, plac Kasprzowicza 4a.
Redaktor odpowiad. na Grudziądz, Józef Stanaub, Grudziądz, Rynek 10/11.
Za ogłoszenia odpowiada administracja
Wydawnictwa: „Dzień Pomorski”, „Dzień Bydgoski”, „Gazeta Morska”, „Dzień Grudziądzki”, „Dzień Kujawski”
Nakładem i czcionkami Pomorskiej Drukarni Rolniczej S. A. w Toruniu

Abonament miesięczny wynosi
w ekspedycji miejscowych agencjach . . . 3.— zł
z odnośnieniem do domu w Toruniu . . . 3,40 zł
przez pocztę z odnośnieniem . . . 3,36 zł
pod opaską . . . 4,50 zł
w Gdańsku przez pocztę . . . 2,50 gd przez chłopca . . . 2,30 gd
z odbieraniem w administracji wprost gd 2, zagranicą 4 gd . . . 7,— gd
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą (np. przeszkody w zakładzie strajki). Administracja nie odpowiada za niedostarczenie pisma